

A MI LAPUNK

A tizedik évfolyam ele

Kilenc kötet van mögöttünk.

Amikor a tizedik kötet első lapját írjuk, megállunk egy pillanatra. Sok gondtól megnehezült szívünk ünnepi áhítatba merül. Alázatosan hajtjuk meg fejünket a mi Urunk előtt és köszönjük Neki, hogy gyarló emberi erőnket megacélozta, Benne való bizodal munkát ottalmába vette, az Ő útján haladásunkat jóságos kegyelmével segítette.

Akitől mindenek életüket vették, köszönjük a mi Urunknak kilenc esztendőnket és bátor hittel vállaljuk az Ő nevében a tizedik esztendő minden gyönyörűséges terhét.

Gyönyörűséges feladat a miénk. Hónapról-hónapra, évről-évre gondozni, vezérelni a körénk sereglő fiatal szíveket, utat jelölni, jó példát mutatni, szerető szóval, baráti szigorúsággal, mindig változatlan megértéssel együtt élni A MI LAPUNK ifjú taborával.

Fényes tabor A MI LAPUNK népe: a cselekvő krisztusi hitnek munkára termett, küzdelemre kész fiatal serege. Érette vagyunk és vele maradunk jóban-rosszban. Ők így neveznek bennünket: „a mi lapunk“, mi pedig úgy érezzük, hogy ők „a mi fiatalabb testvéreink.“ Ők a mi erőtartalékunk és mi vagyunk az ő erősségük. Kilenc év minden munkája, öröme, bánata összekovácsolt bennünket.

Kilenc esztendőnek ez a summája.

És most indul, csinálódik a tizedik kötet. Nem mi csináljuk: A MI LAPUNK taborának akarata hívja életre minden ívét. Hasábjain a baráti összetartás egyesítő közös munkára messze vidékek egycélú magyar ifjúságát. A MI LAPUNK Páristól Kolozsvárig, Berlinton Budapestig, Szegedtől Prágáig küldi és fogadja a jövőt formáló új nemzedék biztató üzeneteit.

A csehszlovákiai magyar ifjúság jövőt építő, szép munkájában ott feszül a mi energiánk, ott folytatódik a mi hajdani fiatalságunk, ott világít a mi törhetetlen hitünk fénye is.

Ifjú szívek lángja hatja át A MI LAPUNK kilenc évfolyamát és most is ez az olthatatlan tűz hevíti toluunkat, amikor hozzákezdünk a tizedik kötet szerkesztéséhez.

A fiatalság magában véve nem érdem, nem dicsőség. De — reménység, erő, hatalom.

Tizedszer is: Előre — Isten nevében!

A MI LAPUNK.

Ifjúságunkhoz

Irta: SZILASSY BÉLA dr.

Egyik prágai egyetemi tanár az ottani diákzavargásokkal kapcsolatban annak tulajdonította az orvosi fakultás túlsúlyosságát, hogy a szlovenszói magyar ifjúság a szabad pályákon keres érvényesülést. Megelégedéssel olvastam e megállapítást, mert ebből azt látom, hogy ifjúságunk alkalmazkodni igyekszik az életadta körülményekhez, mert kétségtelen, hogy leginkább a szabad pályákon nyilhat boldogulásra alkalom. Ennek azonban két tényező szab határt. Az egyik a társadalom felvevő képessége, a másik az egyénben rejlő rátermeltség.

A társadalom felvevő képessége csak bizonyos mértékig korlátozott, mert az élet azt mutatja, hogy a fejlődés előhaladásával mindinkább szaporodnak az elhelyezkedési lehetőségek. De az intelligencia-túltermelés veszedelmeket rejt magában s ezért ajánlatos az életre készülő ifjúságnak szorgos figyelemmel kísérni az adottságokat, emellett azonban kutatás tárgyává kell tennie azt is, hogy miképen lehet a társadalom felvevőképességét növelni. Ezért kívánatosnak látszik ugy a társadalomtudományi, mint a közgazdasági tanulmányok intenzív felkarolása, mert hiszen a társadalom művelődése és gazdasági erőgyarapodása adja meg a szabad pályákon működő intelligencia megélhetésének forrásait. Mindkét tudományág művelésére az egyetemi városokban kiváló alkalom nyilhatik, azonban a teoretikus ösmereteknek a szlovenszói magyar társadalom keretében való alkalmazását még külön is kell tanulmányozni. Diákszervezeteink ujonnan megszervezett szemináriumai ezen tanulmányokra alkalmasnak ígérkeznek és csak kívánatos lenne, hogy megfelelő előképzettségű gyakorlati előadókat találjanak. A szlovenszói magyarság idősebb generációjának kellene megmutatni, hogy e téren is teljesíteni tudja feladatát.

Az érvényesülés másik határt szabó tényezője az egyéni rátermeltség. Az intelligencia nagymérvű kitermelése, miben a köztársaságban élő különféle nemzetek egymással szinte versenyeznek, az itteni magyar diákságnak csak akkor adja meg a jövő biztos kilátásait, ha egyéni kvalitásaiban a nagy állagon felül tud emelkedni. Ennek azonban előfeltételei vannak:

Mindenek előtt mindenkinek tisztába kell jönnie azzal, hogy milyen viszonyban van Istenével. Amíg ezen kérdés tisztázva nincs, addig eredményes pályafutásra a földi életben sem lehet biztonsággal számítani. Isten semmit sem tesz cél nélkül, tehát minden egyes magyar diák földi életére vonatkozólag is biztos célkitűzése van. Rajtunk, emberekenraulik, meg akarjuk-e ismerni és elfogadni a boldogulásra irányuló vezetést. Az istennel való kapcsolat kiépítése nem adatik meg mindenkinek könnyű szerrel, sokszor az csak nehéz belső küzdelmek árán elérhető áldott ajándék. De mindenkinek megadatik a kapcsolat megkeresésére az alkalom. Az élet sikereinek titka a jelentkező alkalmak felismerésében és megragadásában rejlik és a legtöbb balsiker a kínálkozó alkalmak elszalasztásából származik.

Tisztázandónak tartom továbbá minden ifjúnak viszonyát nemzetéhez. Születése révén mindenki valamely nemzethez tartozik. Szerencsésnek tekintem a mai magyar ifjúságot, mert nehéz körülmények között növekedik fel. Sub pondere crescit palma. Ennek átérzése önérzetet fejleszt, az önérzet pedig erőt jelent. Az érvényesülni kívánó erő a túlfűtött sovinizmus korában majdnem kizárólag csak a nemzet keretei között talál működési teret. A tisztán látó szem előtt világos az, hogy nemzetünket nehéz helyzetéből csak a vállvetett társadalmi erőfeszítés emelheti ki. Ezen meglátásból a nemzet iránti kötelességérzetnek kell kisarjadnia. Isten vezetése alatt az önfegyelmhez szokott ember a nemzeti munkában értékes tényezővé lesz fegyelmezettsége és önzetlensége révén.

Minden ifjúnak tisztába kell jönnie saját egyéniségével, aminek helyes megítélése csak ismétlődő, komoly önbírálat által érhető el. Világosan kell megítélnie Istentől nyert tehetségeit és hajlamait és kiegyensúlyozni a jellemében észlelt hiányokat Ezen tárgyilagos mérlegelés alapján szabhatja meg mindenki jóelőre — életkörülményeinek figyelembevételével — élete irányát és életcélját. Annak megszokása, hogy önmagunkról is tárgyilagosan tudjunk gondolkodni, megóv a hiúságtól és más jellembeli gyengeségektől, egyben pedig képesít arra, hogy a rajtunk kívül esőket elfogultság nélkül szemléljük. Az önálló gondolkozású és lelkileg művelt ember tárgyilagossága és a másokkal szemben tanusított jóindulatú érdeklődése jellemzi, ami nem csak felületes udvariasság, hanem kötelességérzetből fakadó belső lelki szükségszerűség. A lelki műveltség erő, amelynek hatása a másokért való munkában nyilvánul meg.

A szabad pályák között a gazdasági téren működőkre kívánom különösen a figyelmet felhívni. A világ közgazdasága nagy átalakulás előtt áll, melyre itt bővebben kitérni nem kívánok, csak arra utalok, hogy az eddig használt eszközök és methodusok helyébe mások lépnek. Ezen átalakulás sok szaktudást és fegyelmet igényel, de nagy megbízhatóságot is igénylő folyamat, tehát a közgazdasági szakképzettség fokozottabb mértékben keresetté lesz. A megfelelő közgazdasági képzettségű és megbízható munkaerő már most is megbecsülést vált ki és annak hiányát nemzetünk körében még a mai nehéz gazdasági viszonyok között is érezhetni, ha egy-egy különleges munkatéren szakterőre van szükség.

Szeretném minden magyar diákról azt tudni, hogy jó felkészültség mellett, Isten vezetésére bízva magát, önként vállalja nemzeti misszióját, mert lelkileg művelt és határozott gondolkodású.

ILLYÉS GYULA

Elégia a nyárfáról

— mely otthon az udvaron áll —

ERDÉLYI JÓZSEFNEK

Kéretlen, hivatlan
susogj te csak, nyárfa!
égből? földből? — hivattamul
Léptünk e világra!

Szétszállni kedvünkkel
lenni néma tájra
s halkkan lekerengeni egy
szellér asztalára.

nagyitgatja könnyel
susogó estelen. —
őrzi hangomat fülében
holdbámoló ebem.

Te a ház előtt, én
bent a földes házban, —
ki indított? hol fogantunk
milyen messzi nászban?

Szállok, szállok, szállok
s hullván emlékezem:
a holdfényben csengő nyárfa
testréként vár engem!

Itt is ha fíradok
mint Szüle hajlik rám
s hazai álomba ringat
dudolgotó nyárfám.

Tudom én, tudom én,
mikor megszülettem
apám jobban örül, ha egy
borjú bőg helyettem.

Apám is vár talán
ülvén háza előtt
vár mint szomszjas földjeire
egy kis esti esőt.

Gondjaim füledt, dús
álomban melegén
pihegnek, kotyognak, mint a
tyúkók a léceken.

Megjöttünk, megjöttünk,
ó de nem mindenki
hozott ily szíret: szírommal
szélbe keveredni.

Vár a nyárfa! hűvös
éretáblánál szebben
őrzi ifjú nevem anyás
vörző szerelemben,

S ha daloló hűreban
boldogan keringek,
érezem, lentről könnyes szemű
ökrök tekintgetnek

felém és az ágak
kinyújtják kezüket
s alattuk, délben, elfáradt
népek győzelmemet

álmodják, — dalaim
hullnak, mint levelek
arcukra, mint simogató,
ébresztő tenyerek.

Móricz Zsigmond üzeni:

Legyetek jók mindhalálilig!

Az itt közölt jelenet a nagy magyar író leg-újabb szindarabjának („*Légy jó mindhalálilig*”) harmadik felvonásából való. — Egy falusi ács fia, Nyilas Mihály IV. B. a lopás, hazugság és erkölcstelenség vádjával áll — de ártatlanul — a Collégium fegyelmi tanácsa előtt. A rideg, megnemérlő tanárok ahelyett, hogy meleg szeretettel nyúlnának a hitében összetört gyermek karjai alá, durva szavakkal gyilkolják a kis Misi hallatlanul finom, érzékeny lelkét. Csak az áldott szívű Valkay tanár úr biztatja, hogy mondjon el mindent, ami a szívében fekszik. Erre zokogva mondja el „védőbeszédét” Nyilas Mihály IV. B. a vaskalapos pedagógus urak előtt . . . V. L.

Misi: (elfordul) Nekem azt mondta az édesanyám, mikor idehoztak, hogy fiam a Collegiumba mégy, a jó tanáruvak keze alá. Ugy tiszteld őket, mint az édesapádat. Mert a tanár a szülő helyettese.

20. jelenet (váltak, Igazgató)

Igazgató: (bejön, szóltlanul megáll, később leül a helyére az asztal végén)

Misi: De a tanár még jobb, mint a szülő azért adja ide a gyerekét, mert ő nem ért hozzá, ideje sincs és átadja a szakembereknek. Mert ők azért élnek, hogy a gyermekek testét, lelkét kiképezzék. És ők belenéznek a gyermek szívébe, mint a szülője és megérik a gyermeket és megvédik . . .

Valkay: Beszélj, fiam, beszélj.

Misi: Mit mondjak, tanár úr? Én azt hittem, hogy a felnőttek jobbak, mint a gyerekek, mert a gyerek még kicsi és nem tudja, ~~mi~~ kell cselekedni, de a felnőtt már tudja és én úgy vágytam a felnőttek közé, mint a menyországba . . .

Igazgató: (leül a helyére és int Sarkadynak, aki közbe akar szólani, hogy hallgasson.) Bátran fiam, bátran.

Misi: Igazgató úr, én nagyon csalódtam, mert a felnőttek nagyon rosszak, kegyetlenek és csak a látszat után ítélnék . . . És tőlem azt kérdi Sarkady tanár úr, hogy kinek küldözgettem pénzt. Hát én aznap, mikor megkaptam Pósalaky úrtól a fizetésemet, kaptam utalványon édesapámtól egy forintot és én azt gondoltam, hogy ők szegényebbek nálam, mert nekem van ruhám, és a konviktusban jó kosztom, és én hozzátettem az édesapám forintjához még egyet és kettőt küldtem nekik vissza. És én Török néniemnek ezt elmondtam és a Török néni mégis följelentett engemet. És én nem tettem semmit, csak azt, hogy mikor láttam, hogy Bella kisasszony meg

akar szökni, én már akkor gondoltam, hogy a Török János úr felvette a lutriból a pénzt, de én nem mondhattam azt, hogy Bella kisasszony kérem ne szökjön meg, mert neki el kell menni a nagynénjéhez, a hercegnéhez, mert itt az egész családjuk éheznek és nyomorog. A házigazda akkor is ordított, a Viola kisasszony angyal, feláldozza magát a családjáért. Hát ha itt van a szabadulás, én bűnös lettem volna és én nem tehettem mást . . . És az én pakkomat bontolták fel a fiúk és ők ették meg az én cipőkenőcsömet, amit az édesanyám küldött nekem és mégis azt mondja Bagoly tanár úr, hogy én ettem meg . . . (Kitör, önkívületben) Istenem, Istenem, mit csináljak, hogy az ártatlanságomat megmutassam! És én nem akarok a gyerekek közt lenni, én nem akarok ezen a földön élni, ha az emberek ilyen rosszak! Édesanyám azt mondta nekem, hogy légy jó, fiam, légy jó mindhalálilig. Hát én meg akarok halni. (összeesik) Mert én ártatlan vagyok . . .

Igazgató: (csönd) Tanáruvak, mit csináltak ezzel a gyerekekkel?

Bagoly: Szegény gyermek,

Gyères: (Misi mellé térdel)

Valkay: Igazgató úr, bönösnek érzem magam, én ezt a gyermeket jól ismertem, jól fölismertem, és mégsem volt erőm megvédeni. Lemondok tanári állásomról, megyek papnak. Tanáruvak, önök kegyetlenek voltak, Isten bocsássa meg ezt a cselekedetüket és tegyék jóvá a jövőben más gyermekekkel szemben.

Megfáradt ember.

*A földeken néhány komoly paraszt
hazafelé indul hallgatag.*

*Egymás mellett fekszünk a folyó meg én,
gyenge füvek alusznak a szívem alatt.*

*A folyó csöndes, nagy nyugalmat görget,
harmattá vált bennem a gond és teher
se férfi, se gyerek, se magyar, se testvér,
csak megfáradt ember, aki itt hever.*

*A békességet szétoztja az este,
meleg kenyereből egy karaj vagyok,
pihen most az ég is, nyugodt Marosra
s homlokomra ráülnék a csillagok.*

József Attila.

Faragó Ferkó

— Egy székely diákról a mi diákjainknak —

Irta: TICHY KÁLMÁN

Csak én neveztem el így, ahogy a cimben írom, igazában Haáz Ferencnek hívják s már nem is olyan nagyon „Ferkó“, keményvágású, komoly heted-gimnazista. Edesapja innen a mi kedves szomszédunkból, a Szepességről való és csak az édesanyja székely, de olyan izzig-vérig, hogy Ferkó is tökéletesen annak számít. Zengő, lassú beszédű, meggondolt, vas-kitartású, istenfélő, már diák-korban is férfi-öntudatú, a természetnek, szülőföldjének örök szerelmese.

Őt év előtt volt vele első találkozásom Ig-lófüred fenyves-rengetegében, ahol szüleinek vil-lájában laktam egy szép nyáron át. Ferkó akkor még igazán Ferkó volt, kis vékonypénzű másodgimnazista. A szeme ugyan már akkor is tüzesen lobogott, a mezitelen térdei örökké véresek voltak az erdei kalandoktól, de hogy ez nő belőle, akit a most mult nyáron láttam viszont, ugyanabban a fenyvesben, azt sosem hittem volna. Mert a mai Ferkó, Faragó Ferkó: kész élet-harcos, öntudatos székely, gyö-nyörű szobortestű fiatal alléa, akit akármelyik stadionban meg-csodálnának. S az izmos, egész-séges, szép testben izmos, egészséges szép lélek, mely erős tud már lenni az élettél szemben és gyermekien gyön-géd az érzelmek útján.

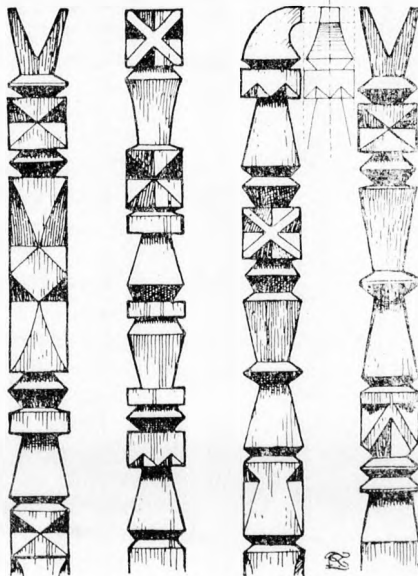
A villa első emeletén lak-tam, Ferkó a testvérével és unoka-testvéreivel fölöttem, egy padlásszobában. Annak szabad erkélye volt s Ferkó kitette az ágát az erkélyre s egész nyáron ott hált a szabad erkélyen, hat fokos „melegekben“, esőben, szélviharban, amiből volt bőven a szeszélyes nyáron. Mi még az igazak álmát aludtuk, Ferkó már egy szál uszónadrág-ban átfutott a völgyön a szemközli hegyoldalba egy diákpajlásához s a fenyves tisztásán a har-matos fűvön futottak, gerelyl vetettek, diszkoszl dobtak, — sokszor mint kis indiánok messzi he-gyilúrákat is tettek így saját bronzbarna bőrük és pattanó izmaik Isten-adta szép jelmezében. Ha kellett: erdőt irtottak, a napi tüzelőt mindég ők vágta fel a fatartó számára s öröm volt nézni nagyszerűen kidolgozott izmaik játékát munka közben. Földmunkát is végeztek, csatornákat ás-tak s erős csákányozás után a hegyforrás kris-tály-vizével öntözték le egymást. Ferkó izmainak az egész villa népe csodájára járt ilyenkor. Ma-gam sok hivatásos modellt, szebbnél-szebb férfi-

alakot láttam, de ilyen arányos, ilyen tökéletes szép fiatal testet, mint a Ferkóé, soha azelőtt. A legszebb anatomiai atlaszok elbűnháltak az ő izomrendszere mellett s az egészen az örökös napfény, levegő, szél és víz szabad hatásának pompás nyári bronza: élő szobor, a Teremtőnek igaz dicsérete.

Lám, ezt alkotta magából a valahai vézna kis diák. És mivel? Semmi különös ördöngös-séggel, csak okos, egészséges életmóddal, a munka szeretetével, a testedző sportok ésszerű folytatásával.

De meglepett ő mással is. A villa előtti virágágyakban s a rózsafák mellett e nyáron gyönyörű virágfákat leltem. Szin-magyar motívumokkal telefarag-golt, vidám színekkel ékesre festett rózsakarók, virágtámasztó rudacsokkák: ezek is Ferkó re-mekei. Olyanok a zöldben, a lomb, a levelek között, mintha maguk is furcsa, messze Kelet-ről ideszakadt virágai lennének az ősmagyar pusztáknak. A lel-kellen, unalmas, sivár karók és a borzalmasan izléstelen színes üveggyömbök helyett igazán fest-vérszépségű díszei és támaszai a virágos kertnek. Es ezeknek a készítésére hogy adta a fejét Ferkó? Mindig szeretett bab-rálni, fúrni-faragni, otthon Szé-kelyföldön pedig falujárás köz-ben feljegyezgette magának a régi, már-már veszendő „kopjafák“ motívumait, aztán pusztá gyönyörűségéből megfaragta őket magának is. Majd az édesanyja virágai mellé tűzte, meg a rózsafák mellé. Mások meglátták, oda voltak értük: milyen szépek! Ferkó egyszer csak meg-rendeléseket kapott. S a faragó-üzem olyan nagy arányokban bontakozott ki, hogy ide s tova a kis mives alig győzte a megrendeléseket mind ellátni. Egyik leu a másik mellé sorakozott és Ferkó egy szép napon meleg, puha, szép téli-kabáttal lepte meg édesanyját, aki az önfeláldozó anyai szeretet és az odalent is nehéz kisebbségi sors miatt nem tudta elszánni magát, hogy a régi télikabátja helyett ujal vegyen. El tudjátok képzelni, milyen könnyek égtek a boldog édes-anya szemében, mikor az ő kis diák-fia, saját kezemunkájából és gyermeki szeretettől túláradó szívvel ilyen meglepetést szerzett neki?

Ferkó pedig tovább dolgozott, most már magának is szerzett örömet: vett egy jó kerék-

P

árt, hogy még könnyebben járhassa a szépséges székely falvakat. Aztán újra csak dolgozott, még szorgalmasabban és régi, nagy szivevágót váltotta valóra: vásárolt magának egy gordonkát, azóta szorgalmasan játszik rajta, tanul és valaha sok örömeinek forrása lesz. Télükabát, kerékpár, gordonka, — mind a kis faragott kopjafákból, de Ferkó most sem áll meg: most egy motor-kerékpáron járta az esztétikát s ha székely diák akarja, ha Faragó Ferkó akarja, ez is meglesz idővel!

Lerajzoltam és ide mellékeltem a Ferkó legszebb kopjafáit és most még hadd mondjam el hozzá, amit a székely kopjafákról tudtok érdekes.

A kopjafa a régi, katonasoron élt székely harcos fejfája. Ezek a valahai székely harcok egészen kozák-módra éltek, kiki teljes fegyverzetével a saját falujában, több falunak volt egy közös hadnagya s ezek hívták hadba, vagy gyakorlatra a legénységet. A „grancsár“ halárvédő székely ezredek katonáinak járt ki utolsó tisztességül a kopjafa s eredete arra vezethető vissza, hogy eleinte magát a harcos kopjáját tűzték fejtől a sírba. Máskor fejfát ácsoltak s annak a tetején volt egy lyuk, melybe a kopja vasát illesztették, néha a lobogóját is. Később aztán az eredeti kopja helyett tisztán a cserefából faragott kopjafát tűzték a sír fejéhez. Egy kopjafa körülbelül másfél méter, 130 cm. magas volt s hegyek közé rejtett kis székely falvak temetőiben még látni belőlük, — ezeket rajzolgatta le Ferkó. Utoljára valamikor 70 év előtt temettek lobogós kopjával, Siklódon, Udvarhelyszéken, azután már csak kopjafával és a grancsárezredek megszűnte óta (67 után) vége szakadt ennek az ősi szép szokásnak.

Ha a mellékelt rajzokon végignézték Ferkó kopjafáit, feltűnik azok motívumgazdagsága, ötletessége és kimeríthetetlen változatossága. Ezeket a motívumokat megszámlálhatatlan formában lehet tovább variálni, csak mindig arra kell vigyázni, hogy a bemetszések túlságosan el ne vékonyítsák a kopjafa törzsét, nehogy könnyen törjön. A Ferkó színezéséről itt nem tudok fogalmat adni, csak annyit, hogy csupa telt, élénk, prima színt használt a rudak kifestéséhez, a tulipános ládák jól ismert színeit: tulipirosát, citrom-, meg narancssárgát, levélzöldet, égszínkéket, s a metszett formáknak egybetartozó lapjait festette egy-egy színnel, pl. egy-egy hasáb- vagy gúla-forma, prizma összetartozó lapjait; a megszakító peremeket, vagy váltott hasábokat más-

más színnel. Ehhez érzék, találékonyság és helyes ösztön kell, törvénye nincs, mint ahogy a népművészet ezer színes virágának sincs.

Techaikailag: a virágrudacsokhoz puha fából mintegy másfél centiméter széles egyenoldalú hasábokat, gyalult magának Ferkó, félméteres hosszban, a rózsafák mellé pedig három és fél centiméter széles egyenoldalú hasábokat, embermagasra. A faragott cifrázat aztán hol több, hol kevesebb, ahogy a kedve hozza, a rózsafák mellé akár 30 cm. hosszban is végig cifráz, a kis virágrudakon 12 cm. körül. A rózsakarók éleit aztán a cifrázat alatt végig lehet tompítani, legjobban gyaluval, alul hegyesre faragni a betűzéshez.

Az egészet pedig azért mondtam el, hogy kedvet csináljak nektek, ifjú pajtások: díszítsétek ti is édesanyátok, nénétek kertjét, házatok táját, virágos ablakaitokat, ezekkel a szép magyar faragásokkal, használjátok fel Faragó Ferkó székelyföldi motívumait, vagy ha magatok lettek ujabbatok falusi fejfákon, használjátok fel azokat is, nem sok kell hozzá: pár fenyőrudacska, egy jó éles bicska, legfeljebb még pár véső, de ha nincs, az se baj. Megláljátok, milyen örömtök lesz benne s hogy megcsinosodik a környezet és milyen magyar, milyen vérünk szerint való lesz akár a cserep muskátli kötöző rúdja, akár a nehéz koronájú rózsafa karója.

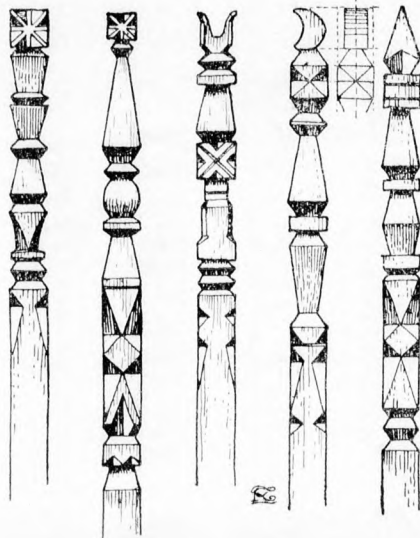
Mindezek közben pedig gondolatok sok-sok bajtársi szeretettel Faragó Ferkó, Haáz Ferencre, aki nagy hegyek alá bujó messi székely falvak csendes temetőiből, vitéz székely harcok sírjairól hozta el im a ti számotokra is ezeket a magyar népművészeti kincseket.

De a lelkét is úgy műveli ám Faragó Ferkó, Biblia-szeretettel, komoly tanulmánnyal, elmélyedéssel, mintha Isten keze faragná belőle a magyar tudás, magyar emberség kopjafáját. S ahová ezt lefűzik: bizony a magyar élet fája az!

Ebben is keményen kövessétek székely bajtársatok derék példáját.

Akik azt gondolják, hogy az evangélium főlegessé teszi a társadalmi átalakulást, vagy hogy egy csapással ngélbe üti a mindenkorra érvényes társadalmi rendet, azok sem azt nem tudják, hogy mi az Isten ország, sem azt nem értik, hogy mi a társadalom. Eppen olyan felületes nagy szó az is, hogy az evangélium vagy az egyház egymagában képes megoldani a szociális kérdést, amül ugyan nem képes, hanem igen, az evangélium fogja szolgáltatni az erkölcsi ideális elemeket, amelyeket a szociális kérdés időnkinti megoldásában érvényesíteni kell: a többi elemet nem az evangélium, hanem az azon időbeli társadalom szolgáltatja

PROHÁSZKA OTTOKÁR

Találkozás.

Irta: MÓRA ISTVÁN.

Pont félszáz esztendeje végeztem a gimnáziumi negyedik osztályt. Tizenketten voltunk. Tizenegyen *átmentünk*, egy bukott közlünk: Pallagi Gábor latinból. Pedig papnak szánták. Módos parasztgazda-gyerek volt és végzetlenül erős.

Én pedig szegény „szücsdarab“ és nagyon vékony dongájú, madárhúsú. Gábor volt az egyetlen ember életemben, akire haragudtam. Soha nekem azóta sem volt haragosom. Hanem ő rá végzetlenül haragudtam az első osztálytól kezdve, mert ő bérmált el *More* nak, amit pedig még az igazi cigány se szeret. Azért is haragudtam rá, hogyha jobb kézzel elkaphatta az én csupacsont két kezemet, a ballal a hóna alá kapott és akkor én szusszantani se bírtam, mozdulni is csak a két lábammal. Leginkább olyankor tette meg velem ezt a tempot, ha métáztunk a Malomparton. Mink még kézzel lábdáztunk, nem lábbal. Telegummit ütöttünk messze-magasra, villanyél darabbal. S hogy Gábor bandavezér volt a játékban és *váltó*, aki hatot üt, a többi meg csak egyet és én soha labdát nem irafáltam, ellenben oly sebesen tudtam szaladni és oly vékony voltam, hogy az adogató le nem ütött soha, hát ki-kidukált nekem ez az említett szívhezszorogatás. Árulkodás, otthon vagy iskolában emelt panasz, ösmeretlen volt akkor még. Magunk közt lehettünk haragosok — de azért együtt játszottunk.

A negyedik osztály húsvéti értesítőjében Gábor ötöst kapott a latinból. Az én időmben még karácsony és húsvét volt az értesítőosztás ideje és ötös volt a mai négyes.

Húsvét hétfőjén este eljött hozzánk a Gábor édesanyja, hogy nagyon szeretné, ha esztendő végéig egy kicsit reperálnám a Gáborkát latinból, mert a latin tanár haragszik rá, engem meg szeret. Hogy azt mondja, nem kívánná ingyen, nem is sajnálna hónaponként egy pengőforintot a segítségért, összesen hármat.

Édesanyám csudamód megörült a dicsőségnek is, a három pengőnek is, ami vagy egy pár cipőt jelent, vagy kész inget, zajmedliset és egy kalapot. Hanem én áperthe kijelentettem, hogy nem érek rá, mert nekem is sok tanulnivalóm van, tiszta egyes akarok lenni.

— Ugyis az leszél te, galambom — biztalt édesanyám. — Az a kis kereset pedig nagyon jó lenne, mert azt mondja apád, hogy rosszul fakad a szőlő, gyümölcs se mutatkozik.

Pallaginé ejnyeejnyézelt s fölfelé alkudott:

— No, nézzék, nem cigánykodok, megadok öt pengőforintot, megkét garabó barackot, akkora garabóval, amit csak ki tudnak választani. Mert nekünk lesz, már virárganak is a fák a

háznál.

Édesanyám megsimogatott. Egetvivő végelelem szeretet mellett is ritkaság volt nálunk a simogatás pedig.

De én ellentálltam, megbicsakoltam magam

— Száz forintért se vállalom! Mert Gábor keresztelt el engem Morenak. Es mindenki úgy hí... A püspök se veszi le róiam a csúfnevet, a More t!

Édesanyánk háromujja közé vette az államat, szemem közé nézett pillantás nélkül soká és azt kérdezte;

— Minek csúfolnak téged, fiacskám, a többiek, morenak? Cigánynak?

— Annak hát. Négy esztendeje.

Édesanyánk fölpipiskedett szegényke, hogy magasabb legyen annál a megtermett gazdaszszonynál s azt vágta neki:

— Hallja-e, most már én mondom, hogy ezer pengőforintért sem hagyom, hogy az én fiam a magáét tanítsa. Nem, hat ökörért, tizenkétzsákos földért, nem az egész mindenségükért Isten hírével! Ne is szóljon többet!

Az asszony elment. Édesanyánk pedig megcsókolta a homlokomat és kibuggyant a szeméből a könny. A csókolkozás is ritka vendég volt pedig nálunk, a sírás pedig ösmeretlen, mikor még gyerekek voltunk mi testvérek.

Lett aztán, hogy Gábor megbukott a latinból. Pap se lett, javítót sem tett. Kifogták a tanulásból, befogták a gazdaságba (bölcse is cselekedték).

S Isten bocsássa meg, szinte büszke voltam rá, hogy bosszút álltam volt ellenségemen. Többi tizenegyek aztán szétszéledtünk vagy hétfel. Még akkor csak négy gimnáziumi osztály volt a hazámban, más-más városokba szakadtunk. Csak vakációban kerültünk össze-össze s csak maradtam én évről-évre more-nak. Aztán kitanúltunk, emberek lettünk, más-más pályák robotosai más-más városok, taluk tanult szolgálattevői. Egy darabig tudtunk is, nem is egymásról, utóbb levelezésbe kerültünk egymással s maradtam én morenak levélben is, találkozás esetiben is és szinte jól esett már ez a szólítás.

Most meg már csak jól esne. Magam élek már csak a most 50 esztendei negyedikesek közül. A tizenegyek utolsója vagyok.

Hanem, Istennek hála, a tizenkettedik, a Pallagi Tibor még megvan. Most találkoztunk a nyáron, júliusban, mikor régi kis szegény házunkat az öcsém tiszteletére márványtáblával ékesítették s valaha papsajtós, most már kövezett utcánkat, a Daru-utcát, Móra Ferenc-utcának keresztelték el.

Én is akartam ott valami beszédet mondani, bele is kezdtem, bele is sülttem, összeölelkeztünk ősz Feri öcsémnel és sírtunk soká. A néző sokaság is szemit fölölgette.

A sokaság oszlásakor hatalmas, nálam is bajszosabb ősz gazdaember férközött hozzám s vállamra tette a kezét:

— Adjon Isten jónapot, nagyságos uram.

— Fogadj! Isten! — mondok s kezet nyujtok.

Ugyan megösmérne-e még engem a nagyságos úr?

Fölnézek az emeletes emberre. Megállítom, hogy le-föl jobban szemügyre vehessem -- de hiába.

Elneveli magát:

— Pallagi Gábor volnék, nagyságos uram.

Vállon öleltem!

— Édes Gáborom! . . . Édes Gáborkám! . . .

De nagyon teljes lett az örömöm napja, hogy téged láthatlak, de nagyon boldog vagyok, hogy eljöttél.

Karonfogvást mentünk odább.

— Hát, tetszik tudni, olvastam az újságban, hogy a nagyságos úr is lejön Pestről, mondok anyóknak, beméek, megnézem és . . .

Közbevágtam:

-- Hallod-e Gábris, ne bolondozz, ne nagyságosurazz te engem, hanem szólíts úgy, ahogy valaha szólítottál, hahogy nem haragszol rám, hahogy igazán jó szívvel vagy hozzám.

Torkát köszörülte és a félbeszakított mondatát folytatta:

— És úgy egyeztünk meg anyóval, hallod-e, István, hogy kiviszlek a fanyára, nézd meg a kis szegénységünket! Nekem is nagy családom van ám, nemesak neked, István, Mert olvastam,

hogy te is megsokasodtál. Újságból olvastam, a polgáris unokám újságjából a történeteidet. No? Jössz-e, vagy fölkapjalak most is a hónom alá?

— Most nem tehetem, Gábris, hanem tudod mit: van-e szőlőtök?

— Van egy kicsike, két kataszter.

— Lesz-e termés?

— Mutalkozna szépen. Csak tudod, a szőlő legtovább kint hál. Hatvan-hetven hordócskára most is számítanék.

— No: itt a kezem, lejövök hozzátok szüretre. De csak egy föltevessel.

— Hadd hallom!

— Megírod a szüret napját. Itt a címem.

— Úgy lesz. Hát osztán?

— Az igazi nevemen szólítasz, azon, amire te béráltál: morenak . . .

— Elgondolkozott. Váratva felelt és komolyan.

— Az nem lehet. Nem illik. Sokat bántam én azt azóta . . .

— Ne bánd pedig, édes öreg pajtás, mert lásd, úgyse szólít már azon a néven engem senki. Mind elmúltak, akik úgy híttak. Mind a lúz . . . Magunk vagyunk, Gábor, szólíts te csak engem úgy, ahogy régen: fiatalodjunk meg, Gábris!

Város embere szaladt hozzám, hogy nagyon keresnek az urak, fényképész elé várnak.

Gábris csak fogta egy darabig a kezem szótalan, aztán megrázta:

— No, Isten éltessen! Szervusz! Majd írok!

Megkaptam levelét, morenak szólít s írja a szüret napját: október 10. Az pedig holnap lesz. Estére indulok.

A fiamat katonának vitték.

Pogányné Juhász Ilona.

*A fiamat katonának vitték.
Idegenbe messze-messze ment.
Keszkenőmet elvitte a szellő . . .
Hej, valami úgy fáj ide benn!*

*Nem régen még hintalovon nyargalt.
(Igazit kap most már a gyerek.)
Álomország tündérvilágából
Óh, én oly nehezen ébredék.*

*Szijoszorral patlogva, vígan
Járta be a hegyet, völgyeket.
S ha elfáradt, buksi fejcsékéje
Az ölemben megpihenhetett.*

*Kicsiny lába aprócska csizmában
Tapodta a tavaszi sarat,
(Búcsúfa volt a nagyapjától)
S tisztítgatta maga minden nap.*

*És most immár katonának vitték
S kis csizma helyébe jön a nagy . . .
Az idő is — miként a mesében
Tengerlépő csizmában — elhagy.*

*A fejére játéksáka helyett
Igazi jön. Minden igazi.
Hej, de nem az, amelyikről régen
Almodott a bohó kis csacsi.*

*Nekem is most olyan furcsa mindez;
Álom, való, minden összefoly.
Annyi „Miért” kavarg előttem
S fejem zúg, mint nyüzsgő hangyaboly.*

A magyarországi regös- utakról és vándorlásokról

Irta: Szenczi Szalay Mihály

Ez a cikk csak beszámoló akar lenni. Beszámoló arról, hogy a magyar cserkészet is a falu felé fordított arccal még jobban nekilendült azon az úton, amelynek eredménye nem lehet más, mint az egészséges angol gyökerű mozgalom végleges átformálása: beállítani a cserkészetet úgy az ifjúsági életbe, hogy igazán kitártkarú öleléssel vigye fiait a magyar élet nagy zuhatagában.

A regös-járások nem újak előttünk. A cserkészmozgalom átplántálása óta foglalkoztak ezzel a gondolattal és sok helyen, ha nem is e név és ily módszer mellett, szép eredményeket értek el. A konkrét megvalósulás terére és az új arcú magyarok szellemében való elindulásra mutatnak már az 1926-ban megjelent cikkek is és ez év nyarán elindultak az első csoportok. Sokaknál az volt a felfogás, hogy ezt csak nagyobb fiúkkal lehet elvégezni. Természetesen a gyakorlat rájuk cáfolt. Különböző célú s módszerű csoportok a következő eredményeket érték el.

Tulajdonképeni regösjárás csak kettő volt. Az egyik, amelyről A Mi Lapunk már beszámolt: a tiszazugi. Egy állótáborból kiindulva járták be a Tiszazugot és a Sárszöveget hét fiúval, akik közül polgári iskolás, gimnazista és iparos is volt. Életkor 12—21-ig. A tiszazugi regösjárás a nagy Magyar Alföld talán legkeserűbb vidékét járta be. Itt vannak a parasztság között a legnagyobb lársadalmi és vagyonbeli eltulodások, itt a legzárkózottabb s leglassabban melegedő a magyar nép. Tíz községben voltunk: O- és Ujkécske, Nagyrév, Tiszainoka, Tiszakürt, Alpár, Tiszavezeseny, Tiszaföldvár, Tószeg, Czibakháza. Kilenc községben tartottunk táborüzetet, a résztvevők legkisebb száma 200 (Nagyrév) a legtöbb 900 körül volt (Tiszakürt). Bekapcsoltuk vándorlásunkba a környéken táborozó cserkészcsapatokat is, s utunk, kivéve az etnográfiai részt, sikerrel zárult. Néprajzi tekintetben egyrészt ez a vidék már felderített, másrészt pedig mindenütt pusztul az ősi színe. Jellemzőek a vidékre a nagy vallási eltulodások, a falu majdnem mindenütt mértföldnyi messziségben áll lelkiileg papjától, bizalmatlan s legnagyobb sikerünknek azt könyvelhetjük el, hogy a táborüzeteknél az először végtelenbe révülő, néha szinte gyilkos szemek mind mosolygósabbá válnak és sok helyen pesti proletár fiúcskák a falusi nebulókkal és a regösdiákokkal együtt játszottak, holott azelőtt szinte vadul idegenkedtek egymástól. Hát meg mikor a lassú unszolásra a legények is belekezdtek a

nótázásba, mikor fölünk hallották amagukét? Az alapokat ezzel leraktuk, részletes jelentésünkben tapasztalatainkat a magyar cserkészlet számára megnyitottuk.

A második regös ut *Nógrád és Heves* megyében járt és főleg *etnográfiai* munkát végzett. Táborüzeteket nem tartott. Négy egyetemi hallgató vándorolt Pétervására, Pósvára, Zagyvaszántó, Palotás, Bágy, Csécse, Verebély, Nagybátony, Mezőkövesd, Ivád, Selyp és Tar községekben. Jelentésükből széleskörű etnográfiai gyűjtés eredményes munkája látszik. Gazdagon megrakodva tértek haza, rengeteg rajzzal, fejfákkal, oromdiszkekkel, kapukkal; kottákkal, énekekkel és szokásokkal. Ime mutatóba valami. „Csécsén még manapság is szokásos a regölés. Husvét vasárnapján felöltöznek a lányok hófehér ruhába és a nagyuton elindulva végigmennek egészen a kertesekig. A kistányok éneklék az első sort, a nagyobbak a másodikat:

*Haja gyöngye haja,
Miért küldött az urasszon?
Haja gyöngye haja
Néktek hidat csinányi.
Haja gyöngye haja
Minek néktek az a hid?
Néktek azon átjaárni
Haja gyöngye haja.*

Még inkább fennmaradt a regös-járás különös szertartása másik énekünkben, amelyet Vírágvasárnap után következő vasárnap szoktak énekelni. Felöltöztetnek ilyenkor egy fát asszony ruhába és ezt a fát kisi-nek nevezik. Az egész falu dalolva megy utána.

*Haj ki kisi haj ki
Gyűbe sodor Janosi
Am — mi kis komrankba
Asz — szőlő káljába.*

Mindenütt, épügy mint a tiszazugi regösjárásnál, egészen közelférközték a falu telkéhez. A Tiszazug azóta szomorú nevezetességre emelkedett. Évek óta folyó arzén-mérgezős sorozatát leplezték le a sötét, komor hangulatú kis falukban. Mi még erről nem tudtunk akkor, de a szomorú, gyerektelen és mindig komor hangulatokat sugárzó falvakat most értjük meg igazán. Elhagytattak. De itt is és a mátrai úton is, mindenütt megnyíltak a szívek s ahogy a mátraiak naplója írta: mikor a faluk határában jártunk, még mindig intgettek utánunk: mert nem vetjük meg az egyszerű népet.

A további utak már nem regös járások, se nem kimondottan népi vándorlások, hanem speciális vagy öregcserkész turák, egybekötve a népi élet megismerésével, vagy pedig tábortüzek, ahová a falvak közelében táborozó cserkészcsapatok meghívták a népet. Egyik csoport egy hónapig végigjárta a Dunának egy nagy

a Tiszán. Utjukon sokat gyűjtöttek s bekapcsolódtak az egyik regösutba. Gyűjtésük nemcsak tisztán etnográfiai célú volt, a cserkészpróbák átmagyarítására is gondoltak. Ezenkívül körülbelül 14—20 csapat adta be jelentését az ugynevezett falusi tábortüzzről s több mozgótábor végzett még ilyenirányú munkát.

A regös diákok még Angliába menet is gyakorolnak

szakaszát s készítette a vízi-térképet. A második csoport Salgótarján bánya és gyár-kultúráját vette szemügyre, mert ez volt jövő élethivatásukkal összefüggő. Innen tovább több öregcserkészei felfrissülve a Hortobágyon baráncserekszei felkészültek a harmadik csoport a Bugacra ment ki, hogy a cserkészpraktikumok átreformálásához anyagot találjon. Egy negyedik csoport Sárospataktól Szegedig jött le

A Magyar Cserkészszövetség mindkét lapja, a Magyar Cserkész és a Vezetők Lapja is a kérdést napirenden tartja. A két regös útról s a többi eredményekről e lapok hasábjain is részletesen beszámoltunk. A résztvevők alapos és minden pontra kiterjedő részletes naplót adtak be. Előkészületben van az 1930. évi regös utak nagyarányú kiépítése és megszervezése. Mind többen és többen érdeklődnek iránta, a munka most is folyik, nem kell mást mondanom, csak

azl, hogy az egyik budapesti gimnázium öreg-cserkészcsapata vasárnaponként jár falura, s mind szélesebb és szélesebb rétegekben hódít az eszme. A Magyar Cserkész november 1.-i száma külön a regös és felderítő utaknak volt szentelve s ez nemcsak cikkeiben, de külsőségeiben is kifejezésre jutott. A népművészeti és szociális kérdésekkel foglalkozó rajzok, képek s legfőképpen cikkek, állandóan dominálják a két lap hasábjait, még az 1930. évi cserkésznaplár is ennek jegyében indul; tele népi praktikumokkal stb. Legújabbán pedig a Cserkészszövetség állandó rádió-előadás-sorozatában fogunk beszámolni eredményeinkről és kijelölni a munka újabb anyagát. Az 1930. évi regös-járások nagy apparátussal indulnak. szorosán szétválaszljuk a speciális néprajzi gyűjtéseket a szociografiai feldolgozást s a tulajdonképeni falu-járást, vándorlást, de irányt adunk a táborozó csapatoknak is, hogy csak abban a szellemben induljanak útnak, amely nélkül a regös-járások csak szépen

kigondolt humanisztikus kiruccanások lennének.

✱

A SZERKESZTŐSÉG SZAVA. Az érsekújvári diákkongresszusra 1929 szeptember elején megjelent negyedik Vetés-röpiratban Jócsik Lajos erős kritika alá vette a regös-mozgalmat mai helyzetét s többek között bizalmatlanságát nyilvánította meg a magyarországi regösmozgalmat iránt. Attól félt, hogy a magyarországi regösöknél a néprajzi érdeklődés az egyedüli érték, ellenben a magyarság szociális helyzetét tanulmányozni már nem merik a cserkészek. Jócsik Lajos ezt a cikkét tulajdonképen egy nagyobb tanulmányából vette ki, amelyet még 1929 június havában adott elő a pozsonyi Uránia tudományos egyesület diákestijén. Bár mindnyáján féltettük a magyarországi regösmozgalmat az elkispolgáriasodástól, most, a magyarországi regösdiákok nyári vándorlásairól olvasva, örömmel állapítjuk meg, hogy Magyarország regösei elsősorban a szociális elhivatást érezték meg tanulmányútjukon és Jócsik Lajos céltudatos gondolkozásmódja szerint dolgoznak. Építő forradalmárok ők, akikre számíthat a nép igazsága. Jó munkát kívánunk nekik!

Találkozásom a három királlyal

Írta: SZALATNAI REZSŐ

Fényes délidő volt, amikor a konyhában találkoztam a három napkeleti királlyal. Megütözve néztem őket, mint aki nem hisz a saját szemének. Kétségtelen: ez lesz a három király, akikről Máté evangélista írja, hogy eljövénnek, mivelhogy látták a csillagot és tisztességet kívánnak tenni a zsidók királya előtt, aki megszületett. Odakünn erősen havazott és a régi kút kopott, zöld csöve végén fehér szakállá fagyott a csöpögő víz. A három királyt nyilván kevésbé aggasztotta a hideg, mert talpig fehér ingben álltak a szoba küszöbén. Álltak és énekeltek. Előbb azonban bemutatkoztak. Az pedig így történt. Betették az ajtót és kuncogva léptek egyet előre. A fejükön szép papírkorona volt, vörös és sárga gyémántokkal. Az ingükön pedig zöld és kék lánc lógott nagy szomorúan. Valahol elkövettek valami államcsinyt, ami gömbölyű kacagást rázott ki az ő gyermeki lelkükből. Pislogtak és ragyogott az arcuk, mint a porcelán. Az egyik kezében kis kosár volt. Abban lehet, gondoltam, a tömjén meg a mirha. A három király előbb szóltanul körülnézett. Aztán a legnagyobbik, aki elől állt és zavartan nézte a pokrócot a lába alatt, lökést kapott hátulról, mire elvesztette egyensúlyát és elvágódott a padlón. Két felséges társa illetlenül röhögni kezdett. Kínos csönd támadt. Mi nem szóltunk semmit, megilletődve néztük a fejleményeket, mint egy bábszínházban. A szerencsétlenül járt kolléga feltápászkodott. Kissé dühös volt, megigazította a koronáját meg a láncait és egy történelmi gesztussal visszaállt a sorba. Ezek után könnyen

érthettem volna meg, hogy a fiúk vízkereszt-i szokásból jöttek el.

De a középső király, aki mongolos-ferdere húzta a szeméit, ekkor azt mondta nekünk:

— Mi vagyunk a három napkeleti király!

— Kérem.

És meghajoltam annak rendje és módja szerint a királyok előtt. Nyájasan szóllítottam őket:

— Térjenek Ófelségeik beljebb.

A fölkelő nap országának dicső uralkodói azonban kitarítottak a konyha mellett. Már ezt ők így szeretik. Finom ételszag terjengett körülöttnk, a királyok énekelni kezdtek, egyre hangosabban, a tegnapi nyúl pácolt illata fölemelkedett a levegőben, valami egészen különös érzés járt most a fehér falak között; mi álltunk együgyűen és tisztelettel, mert ritka dolog, hogy az ember előtt királyok koncerteznek. A három király pedig rettenhetetlenül és gáncstalanul dalolt tovább. Nem tudom már pontosan, mit énekeltek, de a dolog nagyon érdekes volt. Azt hiszem, a szegény emberekről énekeltek és a refrén ez volt: Segítetek, segítetek!

Ezt a középső mondta s a másik kettő visszadanolta neki: Segítünk, segítünk!

Mikor vége lett az éneklésnek, előkerült a kosár. Es a legkisebb a három tiszteletreméltó tróntulajdonos közül félreérthetetlen módon nyújtotta ki a tenyerét. A kosárba bekerült egy nagy mákoskalács, ahogy az ilyen jó kisvárosban szokásban van, a királyok is ezt szeretik errefelé; s a nyitott marokba a királyi baksis. Valami lágy búskomorságot éreztem abban, hogy ez a három

keleti fejedelem, árva munkásfiú, zsellérgyerek az uradalmi udvarból, most házról-házra jár és szedi ezt a baksist, ezt az etnográfiai ajándék-pénzt, ami csengő nikkemben kimérve nem igen jelent fejedelmi summákat. Fájt, hogy ennyire megalázkodnak a pénz miatt. Itt és a Riviérán. A pénz miatt, ami nagyon kell nekik, mert ők most mind abból élnek, hogy mégis királyok és pénzt kapnak: ki milliókat, ki meg ötven fillért a csehszlovák köztársaság valutáján. Valamikor úgy volt, hogy engedelmes jobbágyaik elébük hozták a termést és az aranyat és ők kegyesen bölintettek drágaköves koronájú fejikkel a drágalátos, aranyos trónusról. Ma már ők jönnek ide, ime, hozzánk és énekelnek, lehetőleg szépet, nem is fontos, hogy hamisan. Mert meg akarják kapni a pénzüket. Olyanok, mint a muzsikáló cigányok, akik lányéroznak. Nem kell félni tőlük. Hol vannak a kék ködű mesék az apró királytíkról, a kolduskirálytíkról, hol vannak a tegnapi mesekönyvek, ahol minden oldalon ragyogott a világ, jó emberek jártak-keltek, kacsalábon forgott a kastély s piros rózsák között sétáltak a tündérek? A mesék meghalltak és az ember ujjászületteit. Az ember, aki tűzőn, véren, sáron és gázon átment, lerázta magáról a haszontalanul szép mesék himporát, mert csalódott a mesékben. A mesék hazudtak, a világ más volt, úgy kell őt látni, ahogy van és úgy kell minden embert szívünkhöz szorítani, ahogy van. Csak, aki érdektelenül szeret, az tud jótanácsot adni. Aki nem a szeretet ösvényén közeledik a barátságodhoz: told el őt magadtól és ha fondorkodik, kergesd el magadtól, amíg nem késő. Bölcs lesz az ember, ha megismeri az emberek arcát, a valóságos arcot, amire rá van írva a jövő képe. A királyok: halott mesék. Az emberek bölcsesek lettek, kezdik őket nyugalomba helyezni. Nagyon elvesztették ám a hitelt, mert kifizint, hogy annyit hazudtak éveken át, hogy az egész emberiség megsínylette azt. A háború óta, ha megfigyelték, igen nagyra nőtt a tróntalan királyok száma, akik ma kérik az újévi baksist, kérik a nyugodt hullámokba térő Európától a pénzüket, mert élni szeretnek, kártyázni és mulatni hűvös tengerpartokon. Kérnek és kéregetnek, emlékiratokat adnak ki, egyszerre igen okosak lettek, valóságos politikusok, könyörögnek, danolnak és fütyülnek, mint nyáron a sárga rigó. Szóval ígérik, hogy csak hagyják, engedjék őket, tudnak ők még énekelni s ha ráülletik a brokát trónusra, csak egyszer, egyetlen pillanatra legalább, akkora áriát zengenek majd, hogy menten tejjel-mézzel folyó Kánaánna vedlik át ez a beteg Európa. A három napkeleti király, aki a keresztény mitológia gyönyörű legendája szerincsen bölcs is volt: tudta, mi keresni valója van a kis Jézus piros testecskeje fölött. Ők gyorsabbak voltak mindenkinél. A szimbólikus csillag vezette őket s mikor a palota helyett az istállóban találták meg a próféták által megjö-

vendölt Messiást: hamar feltalálták magukat az állatbúz és zizegő szalma miliójében is. Hódolnak, hajlongtak a kisdéd előtt. Kellott, hogy később ők kezdjék hangsúlyozni a Jézus királyi származását. Aki pedig nem is volt király, csak szegény ácsfiú, de királyi volt és isteni volt a szellemi hatalmában és az emberek fölött uralkodni tudó erejében. Ettől a nagyon nagy szellemi erőttől félték a mindenkori királyok és a három keletivel előre biztosították maguknak Názáreti Jézust, a forradalmárt, aki megdőntője lett volna az ő trónjuknak. Azért ma Jézus a templomokban él. Bellehem néma és a világnak nem több a nagy ünnep, mint egy hangulat. Három napkeleti király hiába dörömböl Vizkereszt kalendáriumi napján. Őket már be nem eresztik. Vannak még, akkik szeretnék őket koronával látni, de ezek is nagyon kifáradtak a kívánságban. Valamiképpen bölcsőbbek lettek az emberek a századoknál. Váromok között sétálgatva sárga trench-coat kabátokban és távcsővel, így keresik ma a feudális nagyság emlékeit.

De szegénység és igazságtalanság van a földön, mert a királyok kalapos unokái örökölték a várt. És kezdik újra építeni. Hol van a nép, a pásztorok, akik vigyáztak a mezőn, a halászok, akik a fal mellett álltak és apostolok lettek? Alszik-e még?

Az ember hazamegy karácsonyra és visszatér újévkor a városba.

Micsoda távlatok fekszenek a hólepte mezőkön: város és falu között.

Micsoda csönd van itt, milyen sok mese, milyen sok álom. Falak és hangok, tompa fények és találkozni lehet önmagammal, aki voltam.

Meg kéne csókolni ezeket a barnaarcú csintalan parasztfiúkat, itt az apámék konyhájában, akik tehéringben tíz percig itt nótáznak előttem, az emlékeim előtt, a falu előtt, télben, Európában, ezerkilencszázharmincban, már mennek is kifelé, a folyosón összevesznek, a két kisebbik megint elveri a nagy királyt. Oda megyek hozzája s részvétellel kérdezem őt, aki sírni kezd már:

— Hogy hívnak Felség?

— Jahoda Márton, ötödik osztály...

Pedig ő volt, azt hiszem, a Boldizsár, akit mindig olyan feketének festettek az olasz festők négyszáz és néhány évvel ezelőtt.

Mit ér a testvériség, ha az egyik testvér leeszi a peccenyéről a húst s a másiknak odadobja a csontot? Mit ér az egyenlőség a törvény előtt, ha az egyik fogpiszkálóra és csipkére többet köllhet, mint a másik lakásra, élelemre, családjára? Csináljunk új világot, szereljünk le a régi, amely nyakunkra szóta a terhet: csináljunk új rendet, új törvényt!

Prohászka Ottokár.

(3)

— Ifjúsági regény —

Az öreg Csikós bort hozott a pinceből, igen savanyú volt, de saját termés legalább.

Igen jól érezték magukat. Az asztalt Feri terítette föl, ügyes házigazdának bizonyult. Csikós néni szerénykedett:

— Tudom, hogy a maguk uzsonnái különbek, de azért fogadják szívesen ezt a falusi vacsorát! Feri sokat mesélt a maguk szép nagy kertjéről, meg a fagyaltalozsonnáról, amit maguknál kapott, örülök, hogy most viszonzozhatom.

Laci szerénykedett. Tetszett neki, hogy úgy forgolódnak körülötte. Odasúgta Pistának:

— Te, mintha nem is paraszthelyen volnánk.

Pista úgy ült a széken, mint egy püspök. Ő határozottan meg volt elégedve az út eddigi eredményével, sokkal bizonytalanabbnak érezte az egészet, mikor otthonról elindultak. Most azonban a remények úgy rózsaszíneztek előtte, mint a hajnal. Ki is fejezte a gondolatát:

Ha így indulunk a Tátrába, jövőhéten se érünk oda!

— Ráérnek, — bölintott Csikós néni és hatalmas csirkecombot tett a két fiú tányérjába, — ráérnek, van idejük a vakációban . . .

A két időmilliomos komolyan bölintott. Hogy ők egyszerre így, a társaság közepe lettek, nem remélték. Otthon rendszerint Lili, meg Pista nővére, Klári viszi a szót, ökörlöttük forog a világ s a férfiúi nem két képviselője, Faragó László és

Fekete István, határozottan háttérbe szorult, ha arról volt szó, hogy a lányok foglalják el a főhelyet, vagy övék legyen az utolsó szó. Most azonban ők voltak a becses vendégek, hangadók: mindkettő szerette volna, ha az otthoniak láttak volna szerencsekereküknek ilyenén fordulását.

A tegnapi este tanulsága, ott a zsiros rántottával, nagy hasznára szolgált mind a kettőnek. Természetesen vették a fanyelű villákat, a másizú kenyeret, nem szerénykedtek túlságosan az éhenmaradásig: a tegnapi este jó lecke volt. Nagy étvágygal fogtak neki mindennek, Csikós néni igen meg volt elégedve a vendégeivel.

A falu közepén harangoeska csendült. Szaporán csilingelte az estét, tehének jöttek meg a mezőről, valaki nagyokat pattintott az ostorral, a falu följeledett. Valamelyik udvarban dalolt egy legény. Alkonyodott erősen.

A fiúk kiültek az udvarra, a kis lócára. Csikós néni, Csikós bácsi a házidolgok után láttak, a szolgálégény hatalmas fúnyalábokkal bajmólódott, az utca megélenkül.

— Egészen szép ez így, nálatok, — bölintott Laci, aki így, jóllakva gyönyörűnek látta a falusi világot.

— No, látod! — felelte később Csikós Feri — van itt is érdekesség és öröm. A napok olyan szépen mulnak. Mindig van valami érdekes. Egyszer méheket fogok be, aztán a rétre megyek,

gondozom a belga-nyulaimat, fúrok-faragok a rádión, vasárnap templomba járunk, hidd el, én megtalálom itthon a magam örömet. Vannak könyveim is és magam kötöm be őket!

— Ér annyit, mint egy holdrakéta! — ismerte el Pista.

Laci hallgatott. Ő még nem merete volna olyan nyíltan párhuzamba állítani a svájci utat egy kis falu örömeivel, mindenesetre azonban ő is nyilatkozott:

— Az otthoni unatkozásnál sokkal többet ér ez a kis csavargás.

Valaki belépett az udvarra. Bundás nekiugrott, de látta, hogy ismerős, barátságosan ugrálta körül.

— Nini, Nagy Péter bácsi! — örvendezett Feri és felállt, — jóestét. Péter bátyám!

Péter bá megállt az udvaron és nagyot szírpantott a pipájából.

— Mondok, leülök egy kicsit apáddal, — mondta köszönés nélkül — hétfőn az adóhivatalba kell mennünk, háthogy nem mehetnénk e egy szekéren?

De nem nagyon igyekezett beljebb, nem volt sürgős. Megállt az udvar közepén és rettentőket szortyogott a pipán.

— Uj csutorát is kell venni a pipába, — mondta, mintegy magának, mert láthatólag nem volt megelégedve a füstölőszerszám mai működésével.

— Vendégeim vannak — jelentette Feri — két osztálytársam a városból.

— Hadd nézem őket, — jött közelebb Péter bácsi, mert erősen sötét volt már, — ehe, iszen ezek azok a délutáni biciklisek. No, hogy ityeg a fityeg? — kiáltotta hangosan.

Laci kényelmetlenül érezte magát.

— Kérem, én nem akartam megsérteni, csak beszélgetni akartam akkor.

— Igen szép beszélgetés vót, rögtön csúfolódáson kezdte, — ült le békülékenyen a padra Nagy Péter — ilyen fiatal gyerek, aztán máris!

— Ő csak a bácsi nyelvén akart beszélni, — védte Lacit Pista.

Nagy Péter olyat bodorított a pipájából, mint egy idő előtt felrobbant holdrakéta:

— Mindig baj, hogyha egyik ember nem ért a másik nyelvén és mégis úgy akar szólányi, — csapott Laci vállára — ezért nem értik meg aztán urak és parasztok egymás dolgát.

— Kérémszépen én még sosem voltam falun, — vallotta Laci — aztán meg nem akarok magamra haragítani senkit.

— No, iszen én nem haragszok, fiatalember ugatás nem harap, — legyintett Nagy Péter bácsi — akinek igaza akar lenni, se sose haragudjék, oszt ha én haragszok, akkor ütök is!

Láttnivaló volt, hogy Nagy Péter gazdát nem puha fából faragták, sokáig gondolkozott, aztán lassan annyit mondott még:

— Városi ember beszéljen városi nyelven,

falusi pedig az ő maga szólásával. Így jobban megértjük egymást. De ha én úgy beszélnék, mint a püspök, kinevetnének, hogy bolond vagyok, ha meg városi ember nagyon akarja a falut utánozni beszéddel, azt esúfnak vesszük ám! Oszt azt hisszük, hogy lenéz bennünket, hogy nem tart annyira becsülendőnek, mint egy magafajtájabelit. Aztán még egyet akarok mondani. Mink nemigen mondjuk itt magunkról, hogy palóc! Mink magyar nép vagyunk, magyar paraszt nép vagyunk, semmi más.

— De hiszen én mindig úgy tanultam, egészen komolyan, hogy itt palócok laknak! — védte Laci a maga igazát.

Feri közbeszólt:

— Ez igaz is. De mi nem szoktuk emlegetni. Nagyon sok helyen nem is tudják. Sok helyen csútnak is veszik!

Laci maga elé meredt s egy követ piszkált a cipője orrával:

— Nem is kell Svájcba menni, hogy az ember meglepő dolgokat tanuljon és még hozzá a saját fajtájabelijeiről — dűnnyögte.

— Bizony bizony, — bólintott Nagy Péter — sok száz éve élünk egymás mellett, falu meg város, úr, család, gróf meg paraszt és mégse nagyon ismerjük egymást. Egyik falu nem ismeri a másik falut jól, ha az messzibb esik, a parasztnép nem jól ismeri az urat és az úr meg azt kérdezi, hogy ityeg a fityeg, mert nem tud okosabbat!

— Ne tessék már azt emlegetni! — Könyörgött Laci és Bundást simogatta.

— Én mindig kimondom, ami a szívem! — emelte magasra pipáját Nagy Péter és dühösen vagdalkozott vele a levegőben, — a csutorája mindenit, mégis csak ujal kell venni a városban!

Kései szekér zörgött. A gazdakör ablakába kitették a rádiót s a rádió hangja, édes cigány-muzsika, lebegve szállt az esti levegőben. Körülálltak legények, leányok s vele együtt próbáltak énekelni a rádiócélgánnyal. Valaki harmonikát nyekergetett s méla melódiát csalt ki belőle. Két kutya ungorokodott az utcasarkán, egy ölben malac röffent fel, alighanem nem makkal álmodott.

Feri kihozott egy esomó pokrócot.

— Gyertek, kifekszünk a fűre, — javasolta, — aki aztán elálmosodik, bemehet a méhesbe, folytathatja az álmát.

Őreg almfa alá terítették a pókrócot. Csikos néni még utánuk szaladt s lepényt nyomott a markukba, netalán ha megéheznének álmoközben. Nagy Péter végigdült a fűvön s a fekete égbe nézett.

Hunyorogva ragyogtak a csillagok. Sokáig feküdtek ott hangtalanul. Csak Nagy Péter pipájának parazsa lobbant fel néha.

— Nagy a világ! — sóhajtotta s a Göncöl szekereére bámult, — mennyi különös Istenteremténye van a földön s mégis milyen kicsinyek vagyunk a nagy világhoz képest.

Hallgatott. Aztán újból kezdte:

— Azok ott fõnn a csillagok. Azok ott mind Isten szemei. Istennek sok szeme van. Minden csillagragyogás az õ szemének egy hunyorítása.

Laci szólni akart valami tudományosat, hogy ez mese, hogy ez nem igaz, de Feri intett neki, hogy hallgasson. Nagy Péter mesélõember hírében állott s ha néha rákezdte magától, nem volt szabad megzavarni õt.

Nagy Péter megtõmkölte a pipáját s újra kezdte.

— Az nagyon régen történt, még akkor a világ igen új vót, amikor Uristen ült a trónusán és nézegette a világot. Gyors munka vót, hat nap alatt készült el vele, az emberek számára alig jutott az utolsó nap, hát felve nézte a nagy mívõt, hogyan fog szuperálni. No, mikor kész vót a világ, im egyet lóditott rajta, esikorogtak a világ kerekéji és a föld lassan forognyi kezdett. Hol itt billent — hol ott billent, aztáncsak ment valahogy mégis. Az emberek elszaporodtak, egyre többen lettek és ahogy sokasodtak, úgy rosszabbodtak is. Voltak tolvajnépek, gyilkosnépek, háborút viseltek, verekedtek. Az Uristen igen elszomorodott. Oszt, ahogy szomorkodik, egyszerre kiesik a szemébõl egy könny. Nagy, arany könny, mert az Isten szemébõl ragyogós könnyeseppék esnek ám, súlyos, mázsás könny, oszt repül a levegõégen keresztül. Ott repül-e egy megint...

Nagy Péter hirtelen felmutatott az égre. Hatalmas hullócsillag ivelt keresztül a feketeségen.

— Az ottan Isten könnye. Ragyogó, nagy könny, No, zuhant-zuhant a könny, legurult a földre és gurult az uton tovább. Amére gurult, megálltak az emberek, a katonák meg a rablók és kérdeztek: „Hová mégy, te égi csillag?” Az égi csillag azt felelte: „En az Isten könnye vagyok, engem az Isten szomorúságában ejtett! Gyertek, vigasztaljatok!” De senki nem akadt, aki vigasztalta volna. Nagyon fáradt vót már a könny s porosan, fáradtan gurult az úton. „Hová mégy te tüzes golyó?” — kérdezték tõle az emberek, mert akkor már nem volt csillagformája, lekoptatta az út és alig-alig fényeskedett. „Megyek pihenni, jó embert keresni, gyertek, segítetek az utamban engem!” De senki sem segített egy lépést sem a fáradt csillagnak. A csillag már csak ide oda botorkált, egyre inkább elhomályosodott. Aztán végképen megállt. Kiszáradt, kihült s ahogy az emberek ránéztek, lassanként megkövesedett az emberek rossz tekintetétõl és attul a nagy nemtörõdõmségtõl, ami az emberek szívébe bennevõt. Szikla lett és megállt egy erdõ közepin. A szél ráfujta a földet, moha ült a sziklára, oszt még egy kis virág is nyött rajta, akkurát olyanforma, mint egy kis csillag. Arra megy egy ember és aszongya: ezt a követ jó volna hazavinni, házat építeni belüle. De nem tudta egyedül megmozdítani, hát ott-hagyta. Jõn a másik ember, aszongya, ebbe a nagy köbe arany van. Neki feszíti a vésõt, kalapácsot, de nem birt a kövel. rávágott mérgesen Isten könnyeseppire, oszt elment. Arra jött egy

kislány, meglátta a virágot. „Jaj de szép virág nyõlt ezen a kõvön!” aszongya, oszt körülkerítette kerítéssel a virágot. Jött vissza a két ember segítségekkel, az egyik húzni akarta a követ, a másik meg faragnyi. Veszekedtek, dulakodtak, oszt a nagy háboruságba letépték a virágot. „Jaj, a szép virág odavan!” Kiáltott a kislány és sirni kezdett. Hát halljunk csudát, ahol a kislány rásírt a virágra, meghasadt a kõ, oszt tiszta forrásviz kezdett csurgogni belõle.

„A kis lány rásírt a virágra, meghasadt a kõ, oszt tiszta forrásviz csurgott be'õle“

dett csurogni belõle. Mer ahol sziklából viz folyik azt a helyet ártatlan, jóember érintette, Azér van olyan kevés helyen sziklából forrásviz. A virág meg elszaporodott, ezt híjják most csillagvirágnak...

Nagy Péter elhallgatott. Kialudott a pipája is, elcsendesedett mindenki. Nagysokára szólalt meg Laci:

— Milyen szép mese volt ez, bácsi.

— Ennem mese, evvaló igazság! — szólalt a sötétben Péter bácsi, — mer sose lehet ám tunnyi, hol kezdõgyik a mese, hol kezdõgyik az igazság. Csak fel kell nézni a csillagokba, abból olvasódik ki a világ járása.

Elesendesedett, ezután újra szólt:

— Mert én is tudom ám, mik a csillagok! Olyanok. mint a mi földünk. Gömbölyütek és messzi vannak. De nem szép-e, ha néha csak meséket tudunk róluk? Ki tudja az ottani valóságot? Senki. Csak Isten. Azér Isten szemei, Csak Isten szemei nyugosznak rajta. ember oda nem tekinthet. Azért csak találgassa, mi lehet a végtelenségbe. A tudományos ember üvegeken nézi és könyvet ír róla. A paraszti ember meg a maga módján mesél róla, mer neki meg úgy tetszetõs. Azér igazsága nincs egyiknek se, minthogy nehéz az az igazság, amelyiken két ember hadakozik... (Folytatjuk)

Honfoglalás a magyar szinpadon.

Budapest bizonyosan nem is sejti, hogy milyen karácsonyi ajándékot kapott a magyar néptől: a csákvári paraszt színészeket. Ne értsük félre! Nem különleges előadó tehetségek, falun rekedt, kibontakozó művészesirák ezek az emberek. Nem! A magyar paraszt átlagja, legtermészetesebb, legáltalánosabb típusai léptek a szinpadra és olyan biztosan, olyan természetesen, mint egy új területre, melyet a magyar nép meghódított, melyen győzelmet aratott és körös-körül megtelepett arcok üdvözlik a győzőket.

Kodály Zoltán operájából, a Hány Jánosból népszínművet csináltak a csákváriak, egy egészen újarcu népszínművet. A népmese alkotó ösztöne ömlött szét ebben a darabban, a nép mesealkotó fantáziája nyilvánult meg a szereplők minden szavában, minden mozdulatában, a nagyszerű primitív diszletekben és ruhákban. A paraszt eljátszotta, hogy hogyan képzei, hogyan álmodja a meséket. A népköltészet önvallomása ez a darab, őskortemelő a szinpadra s a genezis izeit kelti életre bennünk.

Nagyon elgondolkoztat ez az este. Mégis egy nagybenső készülődés történik Magyarhonban, tudatunk mélyében megmozdultak a bölesők és a koporsók. Ezt a sivár mai horizontot egyre sürűbben törli át egy különös világosság, a bévül viagyázó pásztortűz. És már-már megkörvonalazza a hóinap ivateit. Új korszak előtt áll a magyar dráma, hiszem, hogy a Duna-Tisza táján meg fog születni a naiv népdrama. Homéroszi erők, gyűjtők, rendezők, fölemelők és magasba mutatók fognak jönni. Kodálynak ilyen szerepe van a népzene és a népdal terén. Talán a népmese, népjellem, néphumor s népszokások is megtalálják Kodályukat, aki összefoglalja s látványossággá szervezi, drámává rendezi kincseiket. Egy új teátrum, egy naiv színjáték fog jönni, hőse s előadója pedig az egész magyar nép lesz. Dalaink, meséink, álmaink a nép tudatába tolnak s egy új, erős, messze árasztható suggestiót teremtenek.

Gyönyörű reménység mosolyog bennem: nem csinálhattunk naiv époszt, de megcsinálhatjuk a naiv népdramát. A népmeséket, a népeleket, a magyar ősigéket drámává nemesítjük. A csákváriak ennek a folyamatnak a megindítói. Olyan ez a darabjuk, mint az érett gyümölcs, már le kellett hullania a nép fájáról, hulljanak is a gyümölcsök s kopogjanak a magyar sívárságon.

Honfoglalók a csákvári parasztok. Új ezer év küszöbén állunk, biztosan látjuk a magyar sors, a magyar kultúra jövőendő útjait, de süketek és vakok közt kószál a hangunk. S ime most friss rajt jött segítségünkre a magyar népből, a nép ébredő mozdulata, friss fölocsudása küld igazolást, bizta-

tást és jó reményt. Egy fejlett, gyönyörű kultúra szunnyad népünkben, ma még szunnyad, vagy az ébredés első mozdulatait csinálja, de erős és uralgó lesz az új ezerévben. Mindenfelől jönnek a jelek és remények. Erdélyi József lapot akar csinálni népköltőink, verselő parasztjaink számára, mert vándorútjain megtalálta egy új népköltészet forrásait. Móricz ötvenedik születésnapjára előadta egyik darabját szülőfalujának a népe s Móricz ebben az előadásban találta meg műve egyenértékű kifejezését. Ápolni kell ezeket a plántákat, mert egy tavasznak indult népkultúra csirái.

Csonka maradna beszámoló, ha Paulini Béla érdemeiről nem emlékeznék meg. Az ő operaszövege egy újarcu népszínmű első csirája. Menjen tovább ezen az uton s kövessék a magyar írók! Érdemes, mert egy nagyszerű humanitás fiatal mezejére lépnek.

Féja Géza

MAGYAR FABULÁK

Irta: BARTÓHY JÓZSEF

AZ IDEGEN

A tanító kisasszony-lánya egy papagályt kapott a vőlegényétől ajándékba. A városból hozott furesa madár hamar megszokta új otthonát s egész nap úgy rikácsolt, ahogy csak kifért a torkán.

— Oh, mily isteni szépen dalol — hápogtak a nyitott ablak alatt hallgatódzó kacsák — bizony, sohasem hallottunk eddig ilyen szép énekléseket!

— Nono — szolt közbe a jérce — a mi fülemülénk itt a kertí bokorban mégis csak szebben énekel!

— Ugyan menj a pokolba a te fülemüléddel — fortyantak fel a kacsák — hiszen ezt a szürke madarat, aki itt lakik a mi kertünkben s valami árnyas bokorba elrejtözve dalol, még csak említeni sem lehet egy napon azzal, aki pirossal tarkázott zöld ruhában egyenesen a városból jött s aranyos kalitkában énekel!

NEVELÉS

A Sas oktattatta a fiait:

— Fiaim, volt egyszer egy izmos, erős, bátor Sas, aki felrepült a Napba . . .

A Sas felesége meglökte az Urát s odasugta neki:

— Miért mész nekik olyat, ami nem igaz s lehetetlen!

A Sas visszasugta:

— Tudom, hogy nem igaz, azt is tudom, hogy lehetetlen, de azt akarom, hogy fiaim a legendás példán lelkesedve merjenek a fellegek felé repülni s ne hunyorgassanak, ha szembe néznek a Nappal!

Fizikai beszélgetések

Közlő: Messzi bácsi

Vajjon váltakozó áram-e az elektr. rezgés ?

Ismeretes, hogy ha valamely szekundértekercsben elhelyezett primértekercs áramát nyitjuk vagy zárjuk, a szekundértekercsben pillanatnyilag ellentétes áramok indukálódnak. Az ilyen áramot *váltakozó áramnak* nevezzük, mert irányát állandóan változtatja. Ha pl. a szekundértekercsben a váltakozó áram iránya 100-szor változik, vagyis 50-szer ide és 50-szer oda folyik, azt mondjuk, a váltakozó áram 50 periódusú vagy 50 frekvenciájú. Ilyen frekvenciája van a mi világító elektromos áramunknak is. Az is ismeretes, hogy alacsony frekvenciájú váltakozó áramoknál a frekvenciaszám (másképp periodusszám vagy rezgésszám) nem haladja meg másodpercenként a 15.000 rezgést, a középfrekvenciájúnál a 15.000—150.000 rezgést és a nagy frekvenciájúnál a 150.000—több millió rezgést. Amint az ingamozgásnál az inga lengése ide-oda leng, a rezgőmozgásnál a kipecegetett költű vége vagy a pengetett hegedűhúr ide-oda rezgő mozgást végez, azonképp a váltakozó áramnál is az *elektronok* a vezetőkben rezgő mozgást végeznek, mert az elektron, amíg az áramlás nulláról egy maximum át ismét nulla lesz — egy rezgést végez. Ily értelemben beszélünk *elektromos rezgésekről*, ahol is egy rezgés idejét rezgésidőnek és az 1 másodperc alatt végzett rezgések számát rezgésszámnak, periodusszámnak vagy frekvenciaszámnak nevezzük.

Látjuk ebből, hogy az elektromos rezgések nem mások, mint váltakozó áramok.

Mi a nyitott rezgőkör és az antenna ?

Két tekercsből és vasmagból álló be rendezést transformátornak hívjuk. Az áramforrással összekötöttet primér, a másikat szekundérnek nevezzük. Ezek arra valók, hogy a váltakozó áram feszültségét átalakítsák. Pl. ha a primér tekercsben 20 volt feszültséget a szekundérben 100 volt feszültségre akarjuk növelni, akkor a szekundér tekercs meneteinek számát 5-ször akkora kell vennünk. A sokmenetű tekercs meneteinek száma osztva a kevésmenetű tekercs meneteinek számával adja a transformátor *átteletétét*. A transformátorokban a primér és szekundértekercsek olyan közel vannak egymáshoz, amennyire csak a szigetelés engedi. Minél jobban növeljük a váltakozó áram frekvenciáját a primér tekercsben, annál távolabb lehet tőle a szekundér tekercs. Pl. 150.000—sok millióig terjedő szaporaságú váltakozó áramoknál a szekundér tekercs igen messze lehet. A nagy távolságokat könnyen álhidalhatjuk, ha a nagy frekvenciájú rezgéseket nem egy zárt tekercsbe, u. n. *zárt rezgőkörbe*, hanem magasan a levegőbe törő ár-

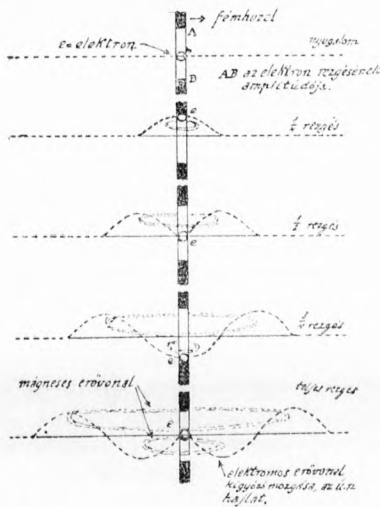
bocdrótokba, huzalokba u. n. küldő-antennákba — tehát *nyitott rezgőkörbe* vezetjük. (Az antenna latin szó — vitorlarúd, németül die Antenne — csáp franciául — l'antenne csáp, rúd.) A nagy frekvenciájú váltakozó áramok (rezgések) által körül-folyt antennák sok 1000 km. távolban felállított u. n. felfogó-antennákban ugyanily frekvenciájú váltakozó áramokat (rezgéseket) képesek indukálni. Természetesen minél messzebb van a küldő és a felvevő antenna egymástól, annál gyengébb a felfogott áram. A küldő antennák az elektromos rezgéseket *kisugározzak*, amelyek a fény terjedési sebességével a tér minden irányában tovaszárguldanak és a felfogó antennákba (vagy akár milyen más vezetékben) felfogódnak. Alkalmassal berendezésekkel lehetővé válik a felfogó antennában gerjesztett nagy frekvenciájú rezgéseket látható vagy hallható jelekké átváltoztatni, azaz nagy frekvenciával lehetővé válik jeleket „drót nélkül” közvefiteni.

Hogyan képzelhetjük el az elektromágneses hullámokat ?

Jöjünk előbb tisztába, mi az az elektromos erővonal? Tudjuk azt, hogy az elektron a szomszédos elektronokat taszítja, míg a pozitív töltésűeket vonzza. Ez a vonzó, illetőleg taszító erő az, amit mi elektromos erőnek nevezünk. Az elektron minden elektront taszít, bárhol és bármilyen irányban legyen is az tőle. Gömbalaku elektron esetében az elektromos erő a gömb középpontjából rajzolt sugársorok jelölik és ez az, amit mi erővonalaknak nevezünk. Huzal mentén elhelyezett elektronok erővonalai a huzal irányára merőleges síkban fekvő és a huzal középpontjából kiinduló sugarak. Miután ezt már tudjuk, nézzük meg, mi a mágneses erővonal? Amikor az elektron egy huzal belsejében valamilyen oknál fogva egyensúlyi helyzete körül elkezd rezegni, megmozgatja a huzal belsejében és a körülötte levő térben az étert. (Az éter egy teljesen rugalmas, súlytalan valami, mely az anyag atómjai közötti teret és a világűr egyaránt kitölti.) Az éter az elektron rezgésének irányára merőleges síkban és az elektron körül képezett koncentrikus körökben mozdul el, épp úgy, mint a víz karikái, ha beléje követ dobunk. E köröket mágneses erővonalaknak és azt az erőt, amelyet az étermozgás kifejt, mágneses erőnek hívjuk.

Már most, ha valamely rezgőkörben váltakozó áram folyik, akkor az elektronok rezgőmozgást végeznek. Mivel az elektronnak elektromos erővonalai vannak, amelyek az elektron rezgésirányára merőleges síkban az u. n. *fő síkban* elhelyezkedő sugársorok, azért, ha az elek-

iron rezgőmozgást végez, az elektromos rezgővonalakon a fősíkra merőleges hajlat, *kigyómozgás* jön létre, ami az elektromos erővonalak mentén terjed tova, azaz az elektronrezgés energiája az éterben ilyen kigyómozgásban terjed tova, mely hasonlatos ama vizsugár kigyómozgásához, mely egy tűzi fecskendőből tör elő, ha a fecskendőt fel-alá mozgatjuk. Ennek a hajlatnak a terjedési sebessége ugyanannyi, mint az elektron mozgás sebessége, azaz 300.000 km. Ámde az elektronok rezgésével egyidejűleg az azt környező éter is rezgésbe jő és pedig kör alakú mozgásba, ami mágneses erővonalakat hoz létre, ami szintén 300.000 km. sebességgel terjed tova. Itt tehát elektromos és mágneses erővonalak összetevéséről és egymáshatásáról van szó, mert valahányszor egy fémhuzalban váltakozó áram folyik, mindannyiszor a fémhuzalra merőleges síkokban az elektromos és mágneses erővonalak az elektron körül pókhálószerűen rendeződnek úgy, hogy a tér bármely pontjában:

Az elektron rezgése körülbelül ellátja elektromágneses hullámok, melyek elektromos és mágneses erővonalak... kombinációja.

1. az elektromos erővonalak merőlegesek a mágneses erővonalakra,
2. az elektromos erővonalak saját irányukra merőleges irányu kigyószerű mozgást végeznek és
3. a mágneses erővonalak saját irányukra merőleges irányban koncentrikus körökben terjednek tova.

Az ilyen elektromos és mágneses erővonalak kombinációját *elektromágneses* hullámnak nevezzük, amelyek 300.000 km. sebességgel terjednek a térben.

Ha pl. 1 másodperc alatt 1 millió elektromos hullám képződik, akkor 1 rezgés hossza 300.000 km: $1.000.000 : 3 = 300$ m. Ezt az elektromágneses hullám *hullámhosszának* nevezzük. Valamely elekt. hullám hullámhosszágát

megkapjuk, ha a terjedési sebességet a frekvenciával (rezgés számmal) elosztjuk. Pl. a prágai rádió frekvenciája 860.000, így a hullámhossza 350 m., a Philips kis hullámküldő hullámhossza 413 m., tehát frekvenciája 7.263.922, a brünni rádió hullámhossza 4412, így a frekvenciája 680.000.

Hogyan készül az író toll?

1811-ben kapott szabadalmat az angol Donkin Bryan a kis acéltoll ősenek találmányára. De már előtte is ismerték a fémtollat. Az első acéltoll gyárat 1820-ban állította fel Perry Londonban, néhány évvel később pedig Birminghamban létesített tollgyárat. Itt használták az első sajtót. Ez az acélt vékonyabbá és rugalmasabbá tette így kiszorult a lúdtoll. Manapság már negyvenöt millió acéltoll fogy el hetenkint. Ezt a nagy mennyiséget 12 angol, 3 francia, 3 amerikai, 2 német, 1 osztrák és 1 magyar gyár szállítja és olcsósága mellett mindinkább terjed a világon a használata.

Mivel a vas- meg a sárgaréz-tollak könnyen elgörbülnek, azért ma nagyobbára acélból készítik. Míg egy toll elkészül, tízenkétszer is megfordul különböző munkások kezén és csak három hét alatt válik „írodaképesé.”

A tollgyártásra való acélt két hatalmas henger egy ötmillió méternyi vékonyságú lemezekké nyomja és ruganyossá teszi. A lemez erőssége növeli a toll jószágát. A preparált acéllemezéből egy gép tollalakú lapos szeleteket vág ki. A vágószerszámot tízpercenként kell élesíteni, hogy a toll hegye sikerüljön. Egy másik gép belevágja oldalvasát a ruganyosság elérésére szükséges lyukakat és oldalvágásokat; egy harmadik a gyáros nevével és valami diszitménnyel látja el a tollat. Erre megkapja a vályualakot. Majd fehér izzásig hevitik és olajjal lehűtik, hogy keményebbé tegyék. Majd gyenge tűz fölött pörkölik a kávé módjára, hogy rugalmasabb legyen. A hegyét pedig ráspoly kifeni és egy álló szerű spirálsajt meghasítja. Erre megtisztítják a salaktól s kereskedelembe bocsájtják a kész tollat.

AZ ELŐRELÁTÓ TANULÓ

Beállít a IV-ik osztályos Ferkó a patikába:
 — Gyógyszerész úr, adjon nekem valami helyi érzéktelenítő szert.
 — Minek az fiam?
 — Megbuktam három tantárgyból, hát azért kellene.

LEPIPÁLTA

Regél a haretetet járt baka: „Hát kérem, a haretéren olyan eső esett, hogy három hétig kellett átúsznom a lovammal a vizet.”

— Az semmi, — mondja a tréfás diák, — nálunk Áhosfalván olyan sűrű eső esett, hogy a levegőben fogdostuk a pisztrángokat. *Menyhárt László*

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Az ács fiának szomorú története.

„Légy jó mindhalálig” — szindarab 3 felvonásban, írta: Móricz Zsigmond, bemutatták a bpesti Nemzeti színi házban 1929. november végén.

A magyarság tragikus éveiben írta meg Móricz Zsigmond irodalmunk első emberformáló ifjúsági regényét, a „Légy jó mindhalálig”-ot. (1919–1920). Azóta a magyar ifjúságnak személyes ismerőse, jóbarátja lett a regény könyvekből alkotott hőse, Nyilas Mihály. Szíven vágó ifjúsági regény, amelyben az író kendőzetlen, tiszta valóságában mutatja meg gyermekkorunkat. Emberirodalom. — A gyermekkor végső lépcsőfokain a jólismert ifjúsági regények exotikus gyermekfajtaí sorra elmaradnak, egyedül Nyilas Misi jön velünk az áhitott férfikorba és kísér tovább egész életünkön. Nem kalandhős. Nem dzsungelbolyongó. De élethős. Sorstársunk.

Szorongó félelemmel figyeltünk fel arra a hirre, hogy az író dramatizálja regényét és színpadra alkalmazza. Nem azért aggódtunk Misi barátunk színpadi sorsáért, mert az újságírók azt mondják, hogy az epikus Móricz Zsigmond nem jó drámaíró (ó! megcáfolja ezt a Sáríbiró, a Buzakalász, az Uri muri és a Nem élhetek muzsikaszó nélkül komoly sikerei.) Hanem attól féltünk, hogy a csupaszív hős alakja elsapad a mai rivalda hamis fényében. Ám a Nyilas Misi IV. bé megküzdött a színpadi siker raffinált előfeltételeivel és a kritikusok megállapították, hogy Móricz Zsigmond ezzel a darabjával a színpadot fölemelte az örök irodalom legtisztább régióiba. És a bemutató óta táblás ház előtt játszik a Nemzeti Színházban.

Amint szétmegy a függöny, boldog gyermekzsvaj árad szét a színpadról a nézőtérre. A nagymultu debreczeni Collégium udvara tárul elénk. Tizperc van: „Kicsiny a rakás, nagyokat kíván”. Az iskolapadokba préselt erők most egészséges tombolásba szöknek. Igazi diákok, az egyik fővárosi iskolából negyvenen: A Kodály-kórus tagjai. Labdázhatnak, birkóznak. Misi is köztük. — És tovább. Forgó színpadon megjelenik a Collegium belső élete: itt a lépcsőfeljárat, (koptatásán még Csokonai Mihály is fáradozott) amelynek végén a Petőfi szobor lelkesíti az ugráló lurkókat, sorra jönnek a hívős, vastagtalú folyósók, a zsi bongó tanterem, ahol földrajzóra „készülnek” és végül a coetus, a bentlakók brugószagu szobája. Ebben a kálvinista levegőjű szobában él Nyilas Mihály IV. bé. Otthonról csomagja érkezik, amit heccelő

pajtásai megdézsmálnak, még a csizmakenőcsüt is megeszik... A kigunyolt Misi unja már ezeket az örökös heccelődéseket, megunt már gyerek lenni és a felnőttek közé vágyakozik, ahol csak boldogság lehet, mert a felnőttek már képesek megkülönböztetni a jót a rossztól. Tanítványt kap és felolvasó lesz egy jólelkű vak öreg urnál. Hü! Két jövedelme is van. De kész volna akár tizenkét jövedelmet is vállalni, csak a felnőttek közé juthasson. Vágya beteljesül. A délutánokat már a felnőttek világában, a pénzkeresők közt tölti. A korrepetálások alkalmával megismeri az elszegényedett dzsentri familia uri tehetetlenségét, ahol szegyenkeznek a munkától és várják a gazdag rokont. Akaratlanul is tanuja lesz a felnőttek gonoszságainak és gondjainak. Az első csalódás szíven hasítja. Hívó bizalmával visszaélnék a felnőttek és ártatlanul belekeveredik egy bonyodalmas bűnyübbe. Tanáraiban bizik, akiknek kötelességük megvédeni az ártatlanul szenvedő diákokat. A Fegyelmi Tanács pedagógiája úgy működik, mint egy gép, Egyforma séma szerint dolgozik. Előítélettel, óh, mindig előítélettel! A tanárok lopással, hazugsággal és erkölestelenséggel vádolják a hitében összeroskadt gyermeket. Még az egyik azt is megkérdezte, hogy: mi az apád, te? — Misi büszkén felegyenesedik: Ács! — Juhász tanár ur kézlegyintéssel itéli el: „Na meglátszik. Ezek a legrosszabbak, mindenféle iparösspredék!” — A megbántott ács fia összeszorított foggal és ököllel néz szembe a gyetyetlen tanárokkal. Egyedül, az áldott szívü Valkay tanár ur biztatja. És a csalódott gyermekember könnyes szemekkel tárja a vaskalapos tanárok elé megtépett életét. Védőbeszéde felmagasodik az egész ifjúság vádbeszédévé, amely örök tiltakozás a rossz nevelés, az iskola hibái és előítéletei ellen. A férfikorba lépő gyermek vádolja a könyörtelen társadalmat, mindazzal, ami kiváltja belőlünk az első csalódást. És Móricz Zsigmond itt hatalmas művészetével jövőalapozást végez: Nyilas Mihály védőbeszédéből a jövőakarárs sikolt ki, az új nemzedék hite és jósága. Bátor, mellbevágó harc a pedagógia egész nemzedékeket megmételvező rendszere ellen! — Nyilas Mihály ártatlansága kiderül, de megkinzott, csalódott szíve már keserűséggel telik meg. Édesanyja értelme zsong fülebe: Légy jó, Misi fiam, mindhalálig! — Ugy hangzik itt ez a szózat, mind az Ember tragédiájában az Ur szava: Csalódtál ember? csalódní fogsz még, de mondom: „Ember

küzdj és bizva bizzál!* — Édesanyánk elbocsátó csókja is ezt égette vérünkbe: jónak lenni, minden újabb bánatalom, gúny, előnyösebb élet elle nére is! Jónak lenni akkor is, ha belepusztulunk... Hinni kell a jóság erejében!

Hitet és jóságot, a legmagasabbra fokozott akaratot és harcosságot sugároz felénk a Nyilas Misiből Móriecz Zsigmonddá nőtt művész. És ez a sugárzás nem csupán a mai nemzedéknek szól, de minden eljövendőnek. — Levélben kellene megírni a légy jó mindhalálig minden tanárnak és tanárjelöltnek, pedagógusnak, politikusnak és minden embernek, akik az iljúságot jövőre nevelik.

Vass László.

Ilyés Gyula: Nehéz föld. (Budapest, Nyugat-kiadás, 1928.)

Az Erdélyi Józsefek, Simon Andorok fajtájából való. Az ekeszarva mellett cseperedett fel, zsellérsorának emlékrémei kavarnak benne s most hogy prófétasorsot vállalt köztünk: hirdeti az évezredes győtrelemmel, vérrel és verejtékkel bevett föld megváltását. A nehéz föld bőditőan súlyos szaga, puha széna álomba ringató illata dől verseiből, vadméz ízétől csurrannak szavai s ritmusai: az erdei patak szabadon hömpölygő itt ott sziklábicsakló zuhogása.

Heveredj le e zsongító patak partjára s az duruzsol, duruzsol a füledbe nagyon egyszerű, nagyon őszinte, nagyon emberi tragédiákat, mosolyra derítő, vagy megrázó vallomásokot, s a végén azt veszed észre, hogy a suhogó zenezápor frissé mosdatta lelkedet. Szerelmére így emlékezik vissza a költő:

„Hogy mondjam el? Midőn karodban
legeslegelőszőr aludtam
álomban gyerekkorom tá sa
egy kis kutya nyalt a fülembé.”

Faluja iránti szeretetéről meg így dalol:

Felértem a dombra, lent a lombok között csipogott
a szegény
Falu, mint elülő fészekalj, nehéz lehelletét ahogyan megéreztem
Mintha hegedő seb indult volna meg hirtelenül bennem... “

Ilyés Gyula a falu rejtett csodáinak álmodója. Új ösvényeket szekeréz szövevényes rengeteg mélyén nem tudott kincseket tár elibénk, ezért nagy értéket jelent nekünk.

Az elárvult nádasból váratlanul felrebbent egy kócsag, s tekintetünk kíváncsisággal vegyes ámulattal követi annak merész napbaivelését. **Képes Géza**
(Eötvös collegium)

Kovács Endre: Világének. Versek 1929. Pozsony Concordia nyomd. vállalat kiadása.

Hűsz versével Kovács Endre megbuzogányozza a szlovenszkói magyar irodalom kapuját és bebocsátást kér. Nem is kellett volna annyira dörömbölnie, meghallották már, — akiket illet — jövőtelét, nehéz lépteit. Az ő tizenkilenc évének nehéz küzködése, ifjú proletár lelkének minden vergődése, önkérésének minden fázisa benne van e hangulattól verejtekező rimtelen sorokban.

Nem tudom, miért, talán azért, mert úgy vélem: ismerem még az iskolapadban ülő Kovács Endrét, az életben baráttalanul, magában álló emberfát, nekem a legjobban tetszett a hűsz vers közül a „Játékos hullás”. Még keresi önmagát, még álmok gyöttrik, még messzi tájakról dús pára integet feléje, még rozzant hittal vádolja és ostorozza önmagát, még gyöttri a gond, a kigúnyolt pénz, még, mint nehéz beteg, napról-napra vívja meg vajudó nehéz álmait: kiérzik a hangulatduzzadó sorokból, hogy máris sarlósa az új irányt keresőknek, ki nyitott szemmel, látó tekintettel keresi, kutatja a megváltó, boldogító magyar délibábot.

Messzi bácsi

Pályázat.

Harsan a kürt, tra-rá, tra-rá! Gyülekezőre, nemes versenyre hívja A Mi Lapunk minden olvasóját, kicsit és nagyot, farkaskölyköt, iparoscserkészt, öreg cserkészt, fiú és leánydiákol egyremásra. A Mi Lapunk harsonása pályázatot hirdet a következő tételekre:

1. **A falu problémája.** (Mit tehetek a falu emeléseért?)
2. **A régi és új diák.**
3. **Milyen legyen a jövő iparosa?**
4. **A béke és művelődés szolgálatában milyen találmányokat várhatunk?**
5. **Komoly vagy tréfás költemény** (Szabad választás).
6. **Komoly vagy vig elbeszélés** (Szabad tárgy).

A pályázatban részt vehet bárki, ha dolgozatát legkésőbb 1930 március hó 10-ig a szerkesztőség címére (Lučenec, Madách-u. 11.) beküldi zárt, jelíges levélke csatolása mellett. A jelíges levélnek tartalmaznia kell a szerző nevét, születési évét, foglalkozását és pontos lakó címét.

A pályaműveket egy, erre a célra felkért bíráló-bizottság ítélete alapján jutalmazzuk. Első díj: 100 korona. Második díj: 50 korona. Harmadik-negyedik-ötödik-hatodik díj: egy-egy értékes, a szerző korának megfelelő könyv.

Rajta hát! Hadd lássuk, ki a legény!

A Mi Lapunk szerkesztősége.

REGŐS NEMESSZEGHY

Bucsú a vén gimnáziumtól

Borús, esős idő volt. Hasonlított kedélyállapotunkhoz, mikor reggel a vén gimnázium kapuján beléptünk. Az utolsó előadásra mentünk, az elmúlt nyolc év utolsó napján.

Mindnyájan éreztük, hogy ma nem kell szurkolnunk, leckét tudnunk: ma lezárjuk a sok örömmel és búval eltöltött, hamar eltűnt diákkort. Búcsúozunk az intézettől, búcsúozunk tanárainktól, búcsúozunk diáktársainktól.

A harminc diák közül 29 orosznak vallotta magát, de az egyetlen magyart nem tudták elorozsositani. Sőt! Az utolsó órákban kitűnt, hogy az egyetlen magyar tanuló ép olyan hatást gyakorolt a 29 diákra, mint ők az egyre, mikor mind a harmincnek ajkán, mintegy belső sugallatra, felzendült az ének:

„Ballag már a vén diák, tovább, tovább . . .”

Lassan hagytuk el a tantermet. Könnyes szemmel végigsimogattunk minden ajtót, ablakot: a 29 orosz és az 1 magyar diák. És íme, mintha a jóságos Isten is örülne annak, hogy a két nemzet fiai így barátságban, így szeretettel válnak el egymástól, egy életre szóló testvériséget kötve: hirtelen szétszakadtak a felhők és aranyló napsugarak ragyogtak, mosolyogtak a kezét szorító orosz és magyar fiúk arcára. Isten megáldotta frigyünket!

(Munkács)

Tomory Lajos
joghallgató.

Szép képből él lelkedben diákkorod utolsó órája s azt így ragyogó tisztaságban állítod az olvasó elé is. Maradjon is meg ez élted utolsó lehelletéig!

Szeretnék egyszer . . .

Szeretnék egyszer a bánat tengerén
Szivárvány lenni, hatalomszivárvány!
A nagy világot magamhoz ölelném
És mindenkit, a ki nyomorog árván.
Félkarom néma tőröknek odadnám
S enyhítnék síró igazak fájdalomán.
Hadd némieljen el a panaszk szava!
És csendüljön fel az örömmek dala!

Szeretnék egyszer a bánat tengerén
Szivárvány lenni, ragyogó szivárvány!
Átkarolnám azt, aki küzdő szegény
S azt, aki áll a kötelesség vártán.
S hogy ne legyen a sorsuk sivár, kemény,

Szívükbe lopnék hitet, vigaszt, reményt . . .

Óh, egy ily percért én mindent megadnék,

Ha szívárványként égen ragyoghatnék!

(Komárom)

Hováry Holota Károly

A gyönyörű gondolathoz meleg érzés fűződik, mely bevilágít szíved mélyébe. Csak őrizd meg lelkednek ezt a tisztaságát!

Magam rabságában.

(Édesanyám emlékének)

Ha néha vágat
Felém a bánat:
Szeretnék szárnyat,
Hogy hozzád szálljak.
Öledbe hullnék.
Hozzád simulnék
S minden siralmat,
Könnyes vigalmat,
Minden vérző jajt,
Mi szivemben ég
És előre hajt.
Csodamesehalban
Egy zokogó dalban
Néked elzengének.
— De jaj! engem s a távott
(Embert — kódós fátyolt)
Nincs, ami összeköt.
Húz a föld, húz a rög!
(. . . Be vagyok én zárva
Fogságos rabságba:
Magam rabságába !)

(Bonyhád)

Gász István VIII. o. rg. tan.

Gyakorlott verselőre vall ez a költeményed. Meleg, őszinte és megkapó.

A tavasz szépsége.

A tavasz szépsége
Úgy jelen meg nékem
Mint egy tündér álm,
Midőn tarka réten,
Az erdő mélyében
Almok útját járom.

Óh, ha festő volnék,
A tavasz szépségét
Szépen lefesteném.
Műló tavasz képét
Ezer ékességét
Télen is nézhetném

(Rimaszombat)

Kertész Dénes
V. oszt. rg. tan.

Röpke érzés könnyed kivetítése. Csak a rimekre ügyelj jobban!

ÖNKÉPZŐKÖRI MUNKÁK

A MI LAPUNK pályázatot hirdet

ennek a rovatnak tárgyilagos, szakszerű, gyors és általános figyelmet érdemlő hirtelével és egyéb közleményekkel való gazdagítására. Azt akarjuk, hogy önképzőkörünk megbízható híradások révén tudomást szerezzenek egymás munkájáról s ily módon önképzőköri közvélemény alakulhasson ki A Mi Lapunk táborában.

Pályázatunkon a X. évfolyam minden számában részt vehet A Mi Lapunk minden középiskolás-, iparos- és munkás előfizetője és az is, aki rendszeresen példányonként vásárolja A Mi Lapunk számait. Egy-egy pályázó az év folyamán több közleménnyel is pályázhat. A pályaműveket szerkesztőségünk a következő szempontok szerint bírálja el:

- 1) nyelvezet, 2) szakszerűség, 3) a híradás gyorsasága, 4) tartalom.

Negyedévenként egy-egy díjat ítélünk oda a viszonylagosan legértékesebb pályamű szerzőjének. A pályadíj a pályázó érdeklődésének és óhajának megfelelő

beesés könyvajándék.

Az első díjat március végén küldjük el pályázatunk első győztesének, másodszer június végén, harmadszer október végén, negyedszer pedig december végén küldjük el a győztesnek az értékes pályadíjat.

Rajta hát! Lássuk, van e mondanivalójuk az önképzőkörök tagjainak egymás számára, A Mi Lapunk olvasói számára.

A MI LAPUNK szerkesztősége

Az ipolysági rgimm. önképzőkör tisztikara :
Vezető tanár : Keresztes Pál. Ifj. elnök : Gyönyör István VIII. o. t. titkár : Zorkóczy Károly VIII. o. t. főjegyző : Löwy László VIII. o. t. pénztáros : Virág István VII. o. t. Bíráló bizottság : Fischer Katalin VIII. o. t. Geönczeöl Tibor VIII. o. t. Rózsa Gabriella VII. o. t. Sinkó Ferenc VII. o. t. és Szudy Nándor VII. o. t. — A kör első gyűlését szept. 22-én tartotta. Gyönyör István lendületes szép megnyitó beszédének mintegy folytatása volt Sinkó Ferenc VII. o. t. „A mi ügyünk” című felolvasása. Ebben önképzőköri reformi eszméket fejteget s az ifjúsági munkának irányt szab. — A kör minden hónapban tart gyűlést. Eddig szép sikert értek el a tagok a szebbnél-szebb szavazatok (Ady), a komoly tárgyú felolvasások, vers és műbírálatok terén. Az egyes zeneszerzőkről (Liszt, Brahms) tartott előadásokat megfelelő aktuális zongora és hegedűszámok követik. Különösen sok szociális és társadalmi problémát fejtegető előadások érnek el sikert. Mindez az önképzőkörünk megújulását igazolja.

Díosi Kornél.

A rgimm. ifj. Vöröskereszt Egyesület (Rimaszombaton) dec. 8-án műsoros estélyt rendezett Mándy Antal tanárelnök és a választmányi tagokkal az élén. Mint minden esztendőben, az idén is jól sikerült ez az ünnep. A közönség zsúfolásig töltötte meg az intézet tornatermét. Az estélyt egy quartet nyitotta meg. Braun Endre VIII. o. t. zongorán, Híznán Gyula VIII. o. t. gordonkán, Klein László VIII. o. t. és Urbányi Béla VIII. o. t. hegedűn játszottak. Az ünnepi beszédet Szilassy István VII. o. t. a Vöröskereszt ifj. elnöke mondotta. Smál Baba és Szokolay Dóra V. o. tanulók zongora négykezeset adták elő nagy ügyességgel. Faluba Márta V. o. t. meleg érzéssel elszavalta Csengey Gusztáv „Gondviselés” c. költeményét. Seidner Éva V. o. t. magyar dalokat játszott zongorán igen kedvesen. Ez után tornagyakorlatokat mutattak be: Kövér László, Lengyel László, Szönyey Béla II. o. t. Híznán Géza, Kövér Béla III. o. t. Csabay Gyula és Kovács Barna IV. o. tanulók mászórudon. Majd szabad gyakorlatok következtek. Fábian Melinda III. o. t. zongora játéka nagy tetszést váltott ki. A lányok ritmikus szabadgyakorlati is nagy tetszést arattak. A quartett játékaival véget ért a jól rendezett, sikeres est, mely 1297.60 koronát jövedelmezett a szegénysorsú magyar tanulók segélyezésére.

Kolmonth József VI. o. rg. tan.

A Czuczor gergely önképzőkör (Érsekújvár) második gyűlését a modern magyar irodalomnak szentelte. Balázs András, az önképzőkör elnöke, komoly érdeklődést követel az ifjúságtól. Szabó Sándor erős hatással elszavalta Györy Dezső „Magyar Miatyánk” c. költeményét. Csicsátka József „Korunk problémái” c. előadása kifejezésre juttatta az érsekújvári diákság érdeklődését a nagy társadalmi kérdések iránt. Az érsekújvári diákok a konkrét társadalmi jelenségek vizsgálata mellett a szociális tudományok tanulmányozását is bevonták érdeklődésük körébe. Vargha Imre értékes felolvasásában az új magyar irodalom két nagy egyéniségéről, Ady Endréről és Móricz Zsigmondról értekezett. Történeti áttekintésben összekapcsolta a 20. század irodalmát a népies irány klasszikus irodalmával és kifejtette, hogyan emelkedett a múlt századvégi hanyatlás után újra európai színvonalra a magyar líra és regény. (V. I.)

Megértem a történelem tanuságait s ez alapon vagyok híve a szabadságnak, a haladásnak s a szocializmusnak, s ebben az irányban akarom szolgálni a kereszténységet. Nekünk szabadság kell. Az milliője a szellemnek, enélkül légüres a tér, megfúlunk.

Prohászka Ottokár.

HIREK

Othont kaptak az érsekújvári cserkészek. Egy lelkes érsekújvári magyar uri nő egy 50.000 korona értékű házat hagyományozott a magyar cserkészek részére. Csekély átalakítással alkalmas lesz cserkészhon céljaira.

A rozsnyói kiscserkészek karácsonyfát állítottak és Vass József vezető 30 darab könyvet osztott ki a fiuk között.

Karácsonyfa ünnepet rendeztek dec. 22-én a losonci cserkészek otthonukban. A változatos műsor igen meglegettette az együttlétet.

Az érsekújvári magyar cserkészesapatok dec. 1-én együttes előadást rendeztek a szegénysorsu érsekújvári gyermekek javára. A változatos műsort Janson Jenő vezette be lelkes beszéddel. Zaleszák Vilmos, ip. cserkész, Mécs László „Alázat” c. költeményét szavalta el. „Paikó barátai” c. cserkészdarabot a gimnáziumi és iparos cserkészek együttese adták elő. Az est fénypontja Móríc Zsigmond egy kis vígjátékának bemutatása volt. Szereplői, az érsekújvári leánycserkészek, nagy igyekezettel állták meg helyüket. Az előadást hangulatos táborláz zárta be, melynek keretében Mrenna József főparancsnok melleg szavakkal méltatta az est szociális jelentőségét. V. I.

Iparoscserkészesapat Pozsonyban. Még szeptember havában a tanoncintézetben lakó magyar tanoncok felkérésére Nagy József, a Kiskárpátok cserkészesapatból önként kivált parancsnok, megalakította a pozsonyi és a Pozsonyban élő magyar tanoncok cserkészesapatát. Rövidesen sikerült otthont szereznie, a fiuk hetenkint kétszer gyülekeznek munka után. A csapat létszámát a parancsnok az első fogadalomtételig 10 tagra korlátozta. Van köztük asztalos, mechanikus, pincér, kereskedő, bádogos, elektrotechnikus, kárpitos. A csapat parancsnoka bádogosmester, reáliskolában tette le az érettségét. Anyagiilag és erkölcsileg független volta, valamint a pozsonyi társadalomban közismert puritán személye teljes garancia. A pozsonyi szlovák, német, magyar, zsidó és főiskolás cserkész körökben Nagy Józsefet munkájában bizalom és nagyrabecsülés kíséri. A nehéz munkához sok erőt és kitartást! (Nagy József címe: Bratislava, Magas út 43. A csapat címe „Mátyás”).

A céhrendszerről tartott előadást a pozsonyi „Mátyás” iparoscserkészeknek, valamint az iparosok gazdasági és szociális helyzetéről Ludwig Aurél egyet. hallgató.

Londonban az angol trónörökös jelenlétében országos ünnepségek között nyitották meg az „Anyák házat”, mely a munkás anyákat négy héti díjtalanul látja el falai közt. Ugyanakkor leplezték le az „Anyák háza” előtt Semmelweis Ignác, az elhunyt nagynevű magyar orvostudósnek a szobrát is. Az ünnepély egybeesett Semmelweis születésnapjával.

A Losonci Madách-cserkészek december 8-án, vasárnap délután Mikulás-napot rendeztek otthonukban. Számos szavalat, dal és móka mulattatta a csapat tagjait. Utána a leányok teát, süteményt szolgáltattak fel. Egyes cserkészek kedves ajándékokkal lepték meg egymást. Scherer Lajos parancsnoknak a Telek József által fára festett Krasznahorkai vár képet ajándékozták.

Delej Zsuzsa, a losonci „Veres Pálné Beniczky Hermin leánycsapat” volt őrsvezetője, saját szorgalmából egy igen előkelő londoni bank, a „National Security Corporation Limited Norfolk House” kötelékébe nyert fölvételt. S az egészben az az érdekes, hogy a felvételkor nem azt kérdezték, hogy mit tanult, hanem hogy valamely sportegyesületnek tagja volt-e. Mikor hallották, hogy cserkészörsvezető volt, azonnal alkalmasnak ítélték. A hatalmas banknak minden tisztviselője nő.

Sajtóalapunkra 120 koronát adományozott lapunk régi jó barátja Székely László, okl. gazda Kiskunhalas (Magyarország) és dr. Szilassy Béla, szenátor, Losonc 80 koronát. Fogadják nemes áldozatkésztségükért e helyt is hálás köszönetünket.

A pozsonyi cserkészek január 18-án kabaréval egybekötött farsangi mulatságot rendeznek a Royal-nagytermében.

Ady-vers csehül. Rádl Emánuel prágai cseh egyetemi tanár lapjában, a Kresťanská Revue ben november folyamán egy vallásos Ady-vers jelent meg sikerült cseh fordításban. A fordítók — magyar egyetemi hallgatók! Vargha Sándor és Gáspár főiskolás cserkészek csehre fordították „Az Úr érkezése” című gyönyörű Ady-verset s ez csak a kezdete egy nagyobb fordító munkának, amelynek egy egész kötet cseh Ady Endre-vers lesz az eredménye. A fordítást cseh részről A. Paleček, az YMCA magyarul tudó titkára és J. B. Čapek nézte át. Ugyancsak szép eredménnyel ismertette Ady Endre költészetét és magyar történelmi vonatkozásait prágai cseh intellektuális társaságban Horváth Ferenc bölcsészethallgató. A három prágai magyar diák legszebb tanujelét adja a szlávok és magyarok között hid-szerepet vállaló cseh-szlovákiai magyar új nemzedék új szellemének.

Mac Donald, Anglia új miniszterelnöke, az angol munkáspárt vezére, buzgó református. A miniszterelnök családjával együtt szorgalmasan eljár vasárnaponként a templomba és egyházi beszédek is mond. Az angol szocialisták igen tekintélyes része hűséges protestáns, ami arra vall, hogy szocialista is lehet vallásos, istenfélő.

A Brit és külföldi Biblia-Társulat 125 éves munkájáról kiadott értékes könyvecské adatai szerint 1804 óta 397 millió példányt adott ki a Biblia-Társulat 618 nyelven.

4350 sippal ellátott orgonát szedtek szét a londoni Szt. Pál templomban, hogy a templom másik helyén állítsák fel a hangervényesülés szempontjából.

**„MARATHON“
sportáruház**
Bratislava, Schneeweiss u. 6.

Kérjen ár-
ajánlatot!

Az összes sportcikk
versenyen kívüli olcsó áron.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Regős NEMESSZEGHY

Boldog új évet kívánunk lapunk minden barátjának. A hátralekös előfizetőket ezúton is arra kérjük, hogy a csatolt csekken küldjék be mielőbb a pénzt. A lapkezelők is számoljanak el a múlt évi lappéldányokkal. Aki előfizetés nélkül fogadja el a lapot, azt előfizetőnek tekintjük s postai megbízás útján szedetjük be az előfizetési díjat! De ez költséges! Minden diák, minden cserkész szerezzen minél több előfizetőt, hogy lapunk 10-ik jubiláris évfolyama még szebb, tartalmasabb lehessen, mint az eddigi évfolyamok. Jó munkát! **Kuchta Ferenc Pozsony.** A két díszkötés neked igen tetszik. Hát szép is, olesós is. A négy új előfizetőt köszönöm. — **Máté Gyula Érsekújvár.** Mihelyt lehet, jön. — **D. K. Cegiéd.** Kettő alkalmilag jön. A többi nem vált be. Hangulat ugyan van bennük, érzés is, de a formára nem fordítasz gondot. Kevesebbet írj és több gonddal! — **Faragó Miklós Pozsony.** A Makk szeminárium könyvtára részére elment a teljes IX-ik évfolyam. Üdv! — **Weiner-Ferenc Sátoraljaujhely.** A bábszínház beszerzésére vonatkozó német címet köszönöm. Itt is leközlöm: „A. Stauch Verlag Leipzig C1 Gellert strasse 7/9 D1“ olvasóink részére, akik bábszínházat szeretnének beszerezni. Az ilyen bábszínház nem kerül oly sokba és a fiuknak sok szórakozást, elfoglaltságot nyújt. Ezenkívül igen fejleszti az ügyességet és találmányságot. — **T. Prága.** Versed nagyon prózai s így a legszebb gondolatok is hatástalanok maradnak. Szép gondolathoz, meleg érzéshez csinos ruha, csengő-zengő versformák illik. — A többi jön. — **Diósi Kornél Ipolyság.** Későn jött, csak most hozhatom. Az ilyen jelentésekbe mindig bele kell venni az előadók nevét, az előadások címét is. — A jövőben is, de gyakrabban küldj referádát. — **Cs. Endre Pozsony.** A próza be van sorozva; verseid kezdetlegesekek. Jobb rím, lendületesebb nyelv, mélyebb átérés. — **Küldj újévet!** Mintha Zrinyi a feszület előtti fohászatát olvasnám, annak fensége nélkül, minden gyarló verselésével. Aki ma verset ír, annak tudnia kell a verstant, hogy ne használjon ilyen rímet: hozzál-nyissál, illotát da át, stb. Ezt hogy érted: „Nem is örülheti a virágok illatát“? Versed nem üti meg a mértéket. — **Gász István Bonyhád.** A decemberi számot újból elküldtem. A postán vészett el. — **Boross Erzsike Kassa.** A jó kívánságait köszönöm. Örvendek, hogy a lappal meg van elégedve. — **H. H. Karoly Kómárom.** Türelem, rózsát terem! Szíves kívánságaidért köszönet. — **Kőváry József Újvár.** Neked is kívánok utólag boldog új esztendő! — **Csépay Zoltán Rozsnyó.** Jóságos szived kívánságai jól estek. — **Schmögner László Olmütz.** Megemlékezés dért hála. A bélyeg küldése nem fontos. — **Mészáros Ferenc Újvár.** Megkaptam, jó kívánságaidal együtt. Az okt. i szám jelzett címre elment. — **Rozsnyói kispap előfizetők** szíves jóki-

vánságait köszönöm. — **Házy Ferenc Kassa.** Karácsonyi és újévi jókívánságaidért neked és a többi sok-sok ifjú jóbarátomnak itt mondok köszönetet. A jóságos Isten áldjon meg beanegeteket, hogy erkölcsben, munkaszeretben, a magyar társadalomnak hasznos és kiváló tagjai legyetek idővel. — **Haba Tibor Beregszász.** Csókollak édesapával együtt. — **Hrdina Lajos Léva.** Add át a brünni fiúknak szíves üdvözlömetet. Ölellek öséddelel együtt. — **Vass József Rozsnyó.** Az iparos rovatba szánt cikkeiteket küldjétek be hozzám. Ha megfelelők, örömmel közlöm. A fődo'og, hogy közérdekiek legyenek. Rövidségve, tömörségre kell törekednetek. — **Kosztúr József Rozsnyó.** Megírom Fenyves dr. urnak, hogy „Beszélgetések“ c. rovatát folytassa, mert azt nagyon szeretik. A „Magyar Parnasszus“ cikksorozatot majd újból meg fogjuk kezdeni, mert — azt írod — sokat tanultok belőle. A Mi Lapunk mindig vallás-erkölcési alapon állott és áll. Politikával nem törődik. Én is imádkozom érte és jóbarátaidért. A jó Isten áldjon meg az újévben is!

Minden olvasónknak, akinek lejárt az előfizetése, postai befizető lapot mellékelünk s kérjük, hogy az előfizetési díjat mielőbb beküldeni szíveskedjék.

A legkülönbélebb

konyhakerti, gazdasági és virágmag, virággumó, kertészerszám, növényvédelmi anyag

Berghoffer János

magkereskedő cégnél szereshető be

Bratislava-Pozsony

Köztársaság-tér 13

T. 25—15 Póstaíók.

Sportcikkeket

és cserkészfelszerelési tárgyakat legjobb minőségben és legolcsóbban

Weidenhoffer és Mártonfy

sportárúházában szereshető be.

Bratislava Dlhá 13. — Košice Hlavná 63.

Cserkészeknek és diákoknak 10% kedvezmény.